

Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitaal Overheid

Agendapunt 5b: Standaardisatie

Door: Forum Standaardisatie

Het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) heeft de taken ten aanzien van het Forum Standaardisatie van het Nationaal Beraad Digitale Overheid overgenomen.

Het Forum adviseert de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Ministers van Economische Zaken en Klimaat en Justitie en Veiligheid, over interoperabiliteit, al dan niet via het OBDO.

Door het OBDO kunnen prioriteiten worden gesteld voor het uitvoeren van standaardisatievraagstukken voor zover het standaarden met een publiek belang zijn. In de notitie komen de volgende onderwerpen aan de orde:

a. Meting informatieveiligheid (iv) standaarden begin 2018 & monitor open standaarden 2017

De Staatssecretaris van BZK heeft de meting en monitor aan de TK aangeboden. OBDO leden worden gevraagd om, voor zover nodig, actie te ondernemen in de achterban om te voldoen aan de streefbeeldafspraken over informatieveiligheidsstandaarden (zodat ook de laatste 20% alsnog gaan voldoen), in te stemmen met een aanvullende streefbeeldafpraak voor e-mailstandaarden (correcte configuratie) en met het oog op adoptie een ambassadeursfunctie te vervullen om de resultaten van de Monitor binnen achterban kenbaar te maken.

b. Rol OBDO ten aanzien van open standaarden

Hierbij wordt kenbaar gemaakt, het samenstellen, van de pas-toe-of-leg-uit lijst, in de mei-vergadering aanbod zal komen.

De bestuurlijke afspraak, zoals genomen door het Nationaal Beraad Digitale Overheid in mei 2015, dat ook mede-overheden bij aanschaf van ICT moeten kiezen voor de relevante open standaarden van de pas-toe-of-leg-uit lijst, wordt bij deze verlengd tot eind 2018.

Tot slot komen – conform instellingsbesluit van het Forum - ter instemming het werkplan 2018 en ter kennisdeling de jaarverantwoording 2017 aan bod.

a) [Hamerstuk] 'Basis op orde': meting informatieveiligheid (iv) standaarden begin 2018 & monitor open standaarden 2017

- i. Mensen moeten échte overheidswebsites kunnen onderscheiden van valse websites, en *phishing* emails moeten onderschept worden voordat ze de eindgebruiker bereiken. Dat kan met open standaarden. Het Nationaal Beraad sprak af ze eind 2017 overal te hebben geïmplementeerd.
De stand van zaken van begin 2018 vindt u in de bijlage: "Halfjaarlijkse meting informatieveiligheidsstandaarden begin 2018"
- ii. Mensen niet lastig vallen met verkokerde overheid: digitaal & leveranciersafhankelijk samenwerken tussen overheidsorganisaties kan alleen met open standaarden.
De stand van zaken van de uitvraag van pas-toe-of-leg-uit standaarden in ICT aanbestedingen & adoptie *in* GDI-voorzieningen vindt u in de Monitor Open Standaarden 2017 (link¹).

Beslispunten [hamerstuk]:

- i. OBDO leden laten hun organisatie/achterban actie ondernemen, voor zover nog niet wordt voldaan aan de streefbeeld afspraak over informatieveiligheid standaarden (IV-meting).
- ii. Instemmen met aanvullende streefbeeld afspraak voor e-mailstandaarden.
- iii. OBDO leden koppelen de Monitor resultaten terug binnen eigen organisatie en achterban.

b) [Hamerstuk] Rol van OBDO ten aanzien van open standaarden

- i. **Samenstellen pas-toe-of-leg-uit lijst**
- ii. **Stimuleren en volgen gebruik**
- **Verlengen overheidsbrede werking van pas-toe-of-leg-uit regime**
- iii. **Werkplan 2018 en jaarverantwoording 2017 ter goedkeuring**

Beslispunt ii. [hamerstuk] Het OBDO stemt in met het verlengen van de overheidsbrede pas-toe-of-leg-uit afspraak.

Beslispunt iii. [hamerstuk] Het OBDO stemt in met het Forum werkplan 2018.

¹ <https://data.maglr.com/639/issues/5425/79258/downloads/compleet.pdf>

Toelichting

a. Meting IV-standaarden en Monitor Open Standaarden

i. Meting IV-standaarden begin 2018

Het Nationaal Beraad sprak begin 2016 de ambitie uit om een set van vijf informatieveiligheid-standaarden (IV-standaarden)² versneld te adopteren.³

De standaarden zorgen ervoor dat valse websites en e-mails van echte kunnen worden onderscheiden, ze zorgen voor de betrouwbaarheid van informatie-uitwisseling met websites én gaan identiteitsfraude met e-mail tegen (*anti-spoofing/phishing*).

Doel: eind 2017 zijn alle overheidswebsites en e-maildomeinen (waar relevant) beveiligd met behulp van deze IV-standaarden.

Om de voortgang bij te houden voerde het Forum Standaardisatie op verzoek van het Nationaal Beraad ieder halfjaar een IV-meting uit op ongeveer 550 domeinnamen. Uit de eindmeting van januari 2018 blijkt dat de adoptie opnieuw sterk is gegroeid naar gemiddeld ruim 80%, een groei van 45% sinds de nulmeting van eind 2015. Gemeenten scoren het beste, maar het Rijk, provincies en waterschappen hebben vorig jaar ook een inhaalslag gemaakt. Terugblikkend heeft de afspraak in het Nationaal Beraad geleid tot een sterke adoptie-impuls mede dankzij de inzet van IPO, Manifestgroep, VNG en CIO Rijk. Gebleken is dat voor deze standaarden concrete resultaatafspraken, het monitoren daarvan en elkaar aanspreken werkt. Zelfs beperkte inzet bij overheidsorganisaties leidt direct al tot zichtbaar snellere adoptie. Meer informatie over de uitkomsten van de laatste meting is te vinden in ons digitale magazine⁴ en in de bijlage "Halfjaarlijkse meting informatieveiligheidsstandaarden begin 2018". De informatie in de bijlage is op domeinnaam-niveau. Het afgesproken streefbeeld om deze standaarden overal waar relevant toe te passen, is echter nog niet 100% gehaald.

[Hamerstuk] beslispunt a-i: OBDO leden laten hun organisatie/achterban actie ondernemen, voor zover nog niet wordt voldaan aan de streefbeeld afspraak over informatieveiligheid standaarden (IV-meting).

ii. Aanvullende streefbeeld-afspraken 2018 en 2019

Wegens het succes van de adoptie van de IV-standaarden is in het Nationaal Beraad⁵ afgesproken dat eind 2018 alle overheidswebsites (niet alleen transactiewebsites) het 'slotje'⁶ moeten hebben ingevoerd.

Aanvullend is het zinvol om voor eind 2019 een streefbeeldafspraken te maken voor de adoptie en configuratie van een aantal IV-standaarden specifiek voor e-mail. Zodoende kan de burger veilig mail van de overheid ontvangen en naar de overheid sturen. Hiermee kunnen dreigingen zoals die in het *journaal van 24 oktober 2017 naar voren kwamen*⁷, verder worden bestreden. De halfjaarlijkse metingen van het Forum Standaardisatie zullen de voortgang van deze afspraak monitoren voor alle organisaties vertegenwoordigd in het OBDO.

² Het betreft de standaarden DNSSEC voor domeinnaambeveiliging, TLS/HTTPS voor beveiligde websiteverbindingen, DKIM en SPF voor anti-phishing en DMARC voor anti-phishing rapportages.

³ <https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/NB/2016/0517/NB-20160517.02.01-Vastgesteld-Verslag-Nationaal-Beraad-2-februari-2016.pdf>

⁴ <https://magazine.forumstandaardisatie.nl>

⁵ <https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/NB/2017/0926/NB-20170926.02.01-Verslag-Nationaal-Beraad-9-mei-2017.pdf> en <https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/NB/2017/0509/NB-20170509.07.01-Oplegnota-Standaardisatie,-Pas-toe-of-leg-uit-lijst-en-Meting-informatieveiligheidsstandaarden.pdf>

⁶ Het gaat om de standaarden combinatie TLS/HTTPS/HSTS, geconfigureerd conform NCSC advies.

⁷ <https://nos.nl/uitzending/28508-nos-journaal.htm> en <https://nos.nl/artikel/2199557-iedereen-kan-mailen-namens-de-aivd-dankzij-spoofing.html>

[Hamerstuk] beslispunt a-ii: Instemmen met aanvullende streefbeeld afspraak voor e-mailstandaarden⁸ (STARTTLS en DANE⁹ en SPF en DMARC¹⁰).

Knops stuurt IV-meting en Monitor aan Kamer

Staatssecretaris Knops heeft in januari Kamervragen over e-mailbeveiliging beantwoord¹¹, en eind maart de IV-meting van begin 2018 aan de Tweede kamer gestuurd.¹² Hierin verwoordt hij het streven om overheidsbreed voor 100% de IV-standaarden te hebben ingevoerd. Verder geeft hij aan dat in het Wetsvoorstel Digitale Overheid een grondslag is opgenomen voor het verplicht kunnen stellen van nader te bepalen standaarden die overheden moeten gebruiken in het elektronisch verkeer met andere overheden, en met burgers en bedrijven. Dit zou in de toekomst het sluitstuk van interventies kunnen zijn om de implementatie van open standaarden – bijvoorbeeld deze informatieveiligheidsstandaarden - bij alle overheden te realiseren, in het geval dat streefbeeldafspraken niet onvoldoende resultaat zouden opleveren. Inwerkingtreding van het wetsvoorstel is voorzien voor 1 januari 2019 (zie ook het agendapunt Brede agenda digitale overheid BADO).

iii. Monitor Open standaarden 2017

Conform het Instellingsbesluit van het Forum Standaardisatie onderzoekt ICTU in opdracht van het Forum elk jaar in hoeverre de overheid het gebruik van deze standaarden naleeft. In de Monitor Open standaarden 2017 kunt u lezen in hoeverre overheidsbreed de open standaarden worden gebruikt en zijn toegepast in aanbestedingen in de periode juli 2016- juni 2017 (zie pagina 27 en verder) en welke open standaarden zijn toegepast in de 35 overheidsbrede voorzieningen (zie pagina 46 en 47 en bijlage E). De uitkomst van de monitor is in de vorm van een digitaal magazine gepubliceerd. De bijlage bij het magazine omvat de gehele monitor.¹³

[Hamerstuk] beslispunt a-iii. OBDO leden koppelen de Monitor resultaten terug binnen eigen organisatie en achterban (o.a. afdelingen inkoop).

b. [Hamerstuk] Rol van OBDO ten aanzien van open standaarden (art. 4 lid 2 instellingsbesluit OBDO)

- i. Samenstellen pas-toe-of-leg-uit lijst**
- ii. Stimuleren en volgen gebruik**
 - Verlengen overheidsbrede werking van pas-toe-of-leg-uit regime (vorige bestuurlijke afspraak liep tot eind 2017)
- iii. Werkplan 2018 en jaarverantwoording 2017 ter goedkeuring (art. 2 onder g instellingsbesluit Forum Standaardisatie)**

i. Samenstellen pas-toe-of-leg-uit lijst

Het OBDO besluit op advies van het Forum Standaardisatie over de samenstelling van de pas-toe-of-leg-uit lijst. Twee keer per jaar worden aanvullings- en wijzigingsvoorstellen gedaan. Dat is voor het eerst in de

⁸ Het desbetreffende Forumadvies:

<https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/FS/2018/0314/FS-20180314.04A-Evaluatie-en-vervolg-streefbeeldafpraak-IV-standaarden.pdf>

⁹ Deze standaarden voor de beveiliging van mailverkeer middels encryptie staan op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Het zijn geaccepteerde standaarden, waarover bijvoorbeeld ook al afspraken zijn gemaakt binnen de Veilige E-mail Coalitie.

¹⁰ Het instellen van strikte *policies* voor deze emailstandaarden. Zolang dat niet is ingesteld weet de (internetprovider van de) ontvanger nog niet wat te doen met verdachte e-mail. Alleen aanwezigheid van SPF en DMARC biedt nog geen extra beveiliging tegen *spoofing/phishing*, ook de configuratie moet op orde zijn.

¹¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20172018-922.pdf>

¹² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26643-530.pdf>

¹³ <https://magazine.forumstandaardisatie.nl>

komende mei vergadering van het OBDO aan de orde. Op de pas-toe-of-leg-uit lijst staan momenteel 40 standaarden.

ii. Verlengen afspraak overheidsbrede pas-toe-of-leg-uit

Het OBDO heeft daarnaast de taak gebruik van de standaarden op die lijst te stimuleren en te volgen. De voorstellen onder a. zijn daar een voorbeeld van.

Daarnaast wordt gevraagd om de overheidsbrede pas-toe-of-leg uit afspraak te verlengen. 'Pas toe of leg uit' betekent dat overheden bij aanschaf van ICT moeten kiezen voor de relevante open standaarden van de zogeheten 'pas toe of leg uit'-lijst. Afwijken mag alleen bij zwaarwegende redenen en hierover moet via het jaarverslag worden verantwoord. Voor het rijk is het 'pas toe of leg uit'-principe voor onbepaalde tijd vastgelegd in een rijksinstructie.¹⁴ Overheidsbrede werking van 'pas toe of leg uit' is afgesproken in i-NUP en bestuursakkoorden¹⁵, en daarna in mei 2015 verlengd in het Nationaal Beraad, waardoor de rijksinstructie ook geldt voor gemeenten, provincies en waterschappen. Het ligt voor de hand om – mede geleid op de meetresultaten van IV-meting, monitor, en de motie Oosenbrug/Gesthuizen¹⁶ – deze afspraak te verlengen tot eind 2021 (einddatum huidige mandaat Forum).

[Hamerstuk] beslispunt b-ii:

Het OBDO stemt in met het verlengen van de overheidsbrede pas-toe-of-leg-uit afspraak. Gemeenten, Provincies, Waterschappen en uitvoeringsorganisaties maken gebruik van de open standaarden zoals vastgesteld door het OBDO en werken hierbij volgens het principe 'pas toe of leg uit' zoals vastgelegd in de Rijksinstructie.

iii. Werkplan 2018 en jaarverantwoording 2017

Werkplan 2018

De werkzaamheden van het Forum Standaardisatie voor 2018 zijn vastgelegd in het Werkplan 2018, dat conform het instellingsbesluit van het Forum¹⁷ ter goedkeuring aan het OBDO voorligt. Zie bijlage "Werkplan Forum Standaardisatie 2018"

[Hamerstuk] beslispunt b-iii: Het OBDO stemt in met het Forum werkplan 2018.

Verantwoording 2017

Jaarlijks stelt het bureau de rapportage over de uitvoering van de werkzaamheden en de resultaten van het voorjaar op bestemd voor de opdrachtgever(s). De verantwoording volgt in opbouw de actiepunten en strategieën van het werkplan. Hoogtepunten vorig jaar waren het drukbezochte symposium 10 jaar Forum Standaardisatie op 2 februari en de oprichting aldaar van de Veilige Email Coalitie, de groei van het overheidsbreed gebruik van open documentenstandaarden en iv-standaarden (de laatste van 63% naar 80%), de publicatie van de vierde versie van de handreiking betrouwbaarheidsniveaus en de kennissessies over restful API's. De volledige verantwoording vindt u hier

<https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/FS/2018/0425/Jaarrapportage-2017-BFS.docx>

¹⁴ 'Instructie rijksdienst bij aanschaf ICT-diensten of ICT-producten', <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2008-837.html>

¹⁵ 'Pas toe of leg uit'-regime, <https://www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden/voor-overheden/pas-toe-of-leg-uit-regime/>

¹⁶ TK 33 326, nr. 21: "verzoekt de regering, ervoor te zorgen dat voor eind 2015 bij alle aanbestedingen correct omgegaan wordt met de relevante open standaarden".

¹⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-14200.pdf>

Halfjaarlijkse meting **Informatieveiligheidsstandaarden** Forum Standaardisatie

= Begin 2018 =

Samenvatting

Uit de meest recente meting (januari 2018) van overheidsdomeinen op gebruik van de standaarden voor informatieveiligheid (IV) blijkt dat de adoptie van deze standaarden opnieuw sterk is gegroeid. De groei verschilt per overheidslaag. Gemeenten scoren sinds de meting van begin 2017 het beste, maar rijk, uitvoering en provincies hebben gedurende 2017 allen een inhaalslag gemaakt ten opzichte van de gemeenten. Het is aannemelijk dat de vooruitgang die in 2017 geboekt is tenminste ten dele te danken is aan acties die ondernomen zijn naar aanleiding van de streefbeeld-afspraken van het Nationaal Beraad Digitale Overheid. Deze in februari 2016 gemaakte afspraak hield in dat eind 2017 alle overheidswebsites en e-maildomeinen (waar relevant) beveiligd zouden zijn met behulp van de IV-standaarden. Dit streefbeeld is niet gehaald, maar gegeven de aanhoudende sterke groei in adoptie valt te verwachten dat vrijwel alle overheidslagen op tenminste vier van de vijf standaarden binnen afzienbare tijd wel aan dit streven kunnen voldoen (de adoptie van DMARC blijkt voor veel organisaties lastig). De waterschappen vormen hierop een uitzondering. Gezien de achterblijvende adoptie binnen deze overheidslaag zijn aanvullende stimulerende acties wenselijk.

Achtergrond

Sinds 2015 biedt het Platform Internet Standaarden¹ de mogelijkheid om via de website internet.nl domeinen te toetsten op het gebruik van internet- en beveiligingsstandaarden die op de 'pas-toe-of-leg-uit'-lijst van Forum Standaardisatie staan.² In datzelfde jaar is Forum Standaardisatie gestart met een halfjaarlijkse meting van de adoptiegraad van de IV-standaarden voor overheidsdomeinen (web en email).

Die metingen hebben ertoe geleid dat het Nationaal Beraad in februari 2016 de ambitie uitsprak deze standaarden versneld te willen adopteren³. Dit betekent concreet dat voor deze standaarden niet het tempo van 'pas-toe-of-leg-uit' wordt gevolgd (i.e. wachten op een volgend investeringsmoment en dan de standaarden implementeren) maar dat actief wordt ingezet op implementatie van de standaarden op de korte termijn⁴. Voorliggende notitie bevat de resultaten van de meest recente meting van begin 2018.

Om welke standaarden gaat het

Het Nationaal Beraad heeft bovengenoemde afspraken gemaakt met betrekking tot de volgende standaarden⁵:

- DNSSEC: Domeinnaambeveiliging
- TLS⁶ : Beveiligde verbinding
- DKIM: Anti-Phishing
- SPF: Anti-Phishing
- DMARC⁷: Anti-Phishing (rapportages)

¹ Platform Internet Standaarden is een gezamenlijk initiatief van Forum Standaardisatie, het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de Nederlandse internet gemeenschap. Zie <https://internet.nl/about/>

² Voor de huidige meting is voor het eerst gebruik gemaakt van de nieuw ontwikkelde batchtest-API van internet.nl. ³ <https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/default/files/NB/2016/0517/NB-20160517.02.01-Vastgesteld-Verslag-Nationaal-Beraad-2-februari-2016.pdf>

⁴ Onderdeel van deze afspraak is dat Forum Standaardisatie de voortgang van de adoptie meet en inzichtelijk maakt. Om die reden is de halfjaarlijkse meting onderdeel van de Monitor Open standaarden beleid.

⁵Zie: https://www.forumstandaardisatie.nl/lijst-open-standaarden/in_lijst/verplicht-pas-toe-leg-uit

⁶ Voor TLS geldt dat het Nationaal Beraad de ambitie uitsprak deze tenminste voor die domeinen toe te passen waar burgers en bedrijven mogelijk privacy-gevoelige gegevens invoeren (een zogenaamde transactiesite). Overheden worden opgeroepen om dergelijke domeinen, die nog niet getoetst worden, bij Forum Standaardisatie te melden, zodat deze onderdeel kunnen worden van de halfjaarlijkse toetsing.

Om welke domeinen gaat het

In totaal zijn in deze meting 529 domeinen getoetst, bestaande uit:

- Domeinen die horen bij de deelnemers van het Nationaal Beraad
- De domeinen die horen bij voorzieningen van de Generieke Digitale Infrastructuur.
- De 25 best bezochte domeinen van Rijksoverheden (en uitvoerders)
- De domeinen van de andere partijen die direct of indirect vertegenwoordigd zijn in het nationaal beraad, zoals:
 - Uitvoerders (de Manifestpartijen)
 - Gemeenten
 - Provincies en Waterschappen
 - Partijen die behoren tot Klein LEF

In deze notitie worden eerst de statistieken van de volledige geteste groep domeinnamen gepresenteerd. Vervolgens worden de scores uitgesplitst naar de verschillende overheidslagen: rijk, uitvoerders, provincies, waterschappen en gemeenten.

Hoe wordt gemeten

De meting is uitgevoerd op 2 januari 2018. De voorlopige resultaten van deze meting zijn toegestuurd aan de onderzochte partijen, waarna deze tot 25 januari de tijd hadden om hierop te reageren. In enkele gevallen hebben deze reacties geleid tot aanpassingen in de resultaten, bijvoorbeeld omdat er een incorrecte domeinnaam in de bronlijst was opgenomen of omdat er vlak na de meetdatum nog verbeteringen op een domein zijn doorgevoerd.

De meting laat zien of een domein de standaarden toepast. De meting geeft geen inzicht in het risiconiveau van een bepaald domein. Zo is het aannemelijk dat de aantrekkelijkheid van misbruik hoger is bij domeinen van grote uitvoerders (zoals *phishing* met aanmaningen) dan bij domeinen van kleine gemeenten.

Ten aanzien van de meting van specifieke standaarden merken wij het volgende op:

- Wij maken een onderscheid tussen 'TLS' en 'TLS conform NCSC'. In het eerste geval wordt gebruik gemaakt van TLS en in het tweede geval is TLS bovendien zodanig geconfigureerd dat deze voldoet aan de aanbevelingen van het Nationaal Cyber Security Center (NCSC)⁸. Omdat het hier echter niet gaat om een extra standaard wordt 'TLS conform NCSC' niet meegenomen in de berekening van de gemiddelde adoptie.
- Wij meten het gebruik van TLS op alle (website)domeinen omdat wij onvoldoende informatie hebben over individuele domeinen om te weten of er op een website vertrouwelijke gegevens worden uitgewisseld.
- Bij gemeenten meten wij het gebruik van TLS alleen op het hoofddomein, omdat wij geen inzicht hebben in de overige domeinen die een gemeente voor verschillende doeleinden gebruikt. Wij roepen u daarom op om ons te wijzen op aanvullende transactiedomeinen die aanvullend gemeten zouden moeten worden.
- Wij meten het gebruik van e-mail beveiligingsstandaarden ook op domeinen waarvan een organisatie geen e-mail verstuurt. Dit is relevant omdat ook die domeinen worden misbruikt (burgers weten vaak niet of deze domeinen door de organisatie worden gebruikt), en juist domeinen waarvandaan niet gemaïld wordt, makkelijk kunnen worden geblokkeerd met behulp van SPF en DMARC (met de policies –all en p=reject). Voor non-maildomeinen waar dit goed is ingesteld heeft DKIM verder geen toegevoegde waarde. In de meting wordt dit weergegeven middels de score "NVT" (niet van toepassing) voor DKIM.

⁷ DMARC is positief getoetst maar nog niet opgenomen op de 'pas-toe-of-leg-uit'-lijst. DMARC hangt echter dermate sterk samen met de toepassing van DKIM en SPF, dat het Nationaal Beraad besloot DMARC alvast onderdeel te maken van de 'versnelde adoptie set'.

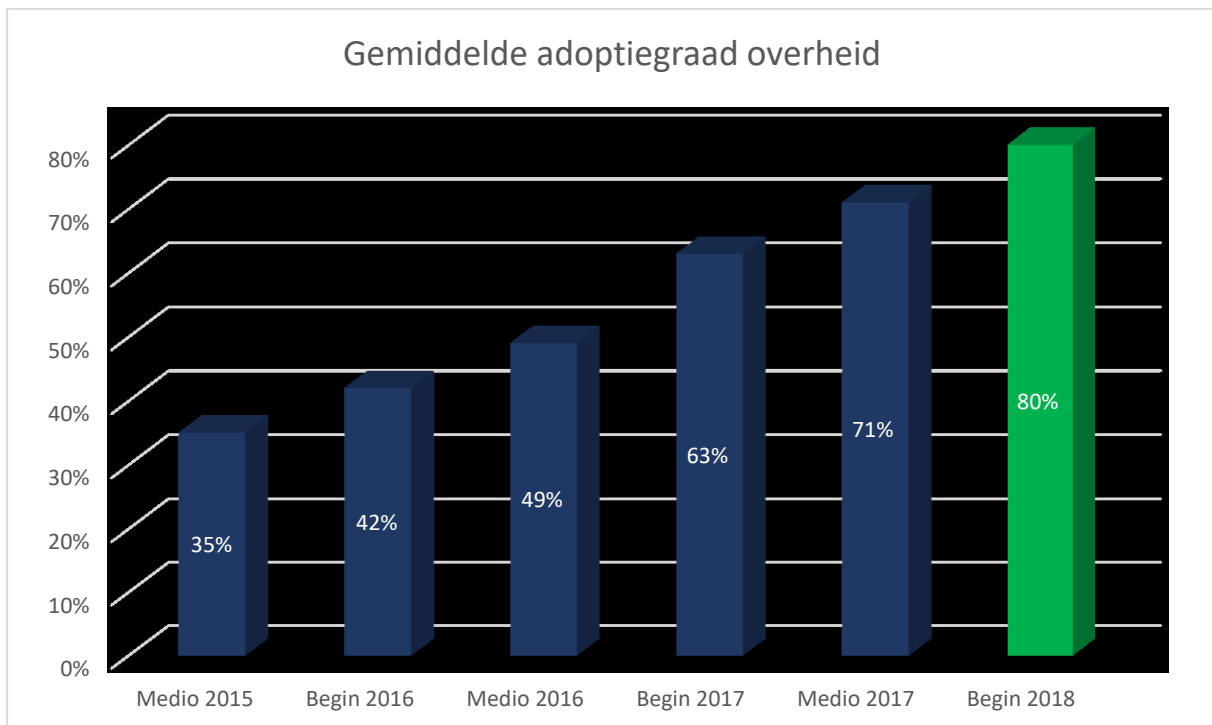
⁸ Zie <https://www.ncsc.nl/actueel/whitepapers/ict-beveiligingsrichtlijnen-voor-transport-layer-security-tls.html>. Een wijziging ten opzichte van de vorige meting is dat in de huidige meting ook de vertrouwensketen van het certificaat wordt meegenomen in de test voor TLS conform NCSC.

- TLS: Als een domein bereikbaar is via ipv6 dan wordt de toepassing van TLS getoetst via IPv4 én IPv6. De slechtste configuratie bepaald de eindscore.
- De gemeten 529 domeinen zijn bij lange na niet alle domeinen waar het Nationaal Beraad direct en indirect voor verantwoordelijk is. Een 100% score op deze domeinen garandeert geenszins dat hiermee alle overheidsdomeinen beschermd zijn tegen bijvoorbeeld phishing.
- Bij deze rapportage wordt de score van de webstandaarden DNSSEC en TLS weergegeven zoals getoetst op het 'www. -domein' De mailstandaarden (DKIM,SPF&DMARC) zijn getoetst op hetzelfde domein zonder 'www.' (het kale domein). Het is goed om op te merken dat, alhoewel er vanwege de overzichtelijkheid voor gekozen is om voor de huidige meting slechts een van beiden te testen, er niettemin een onderscheid kan bestaan in de resultaten voor het www.-domein en het kale domein.

In bijlage 1 worden alle individuele scores op de vijf genoemde standaarden weergegeven.

Resultaten

De volgende grafiek geeft de gemiddelde adoptiegraad van alle vijf standaarden voor alle gemeten overheidsdomeinen weer.

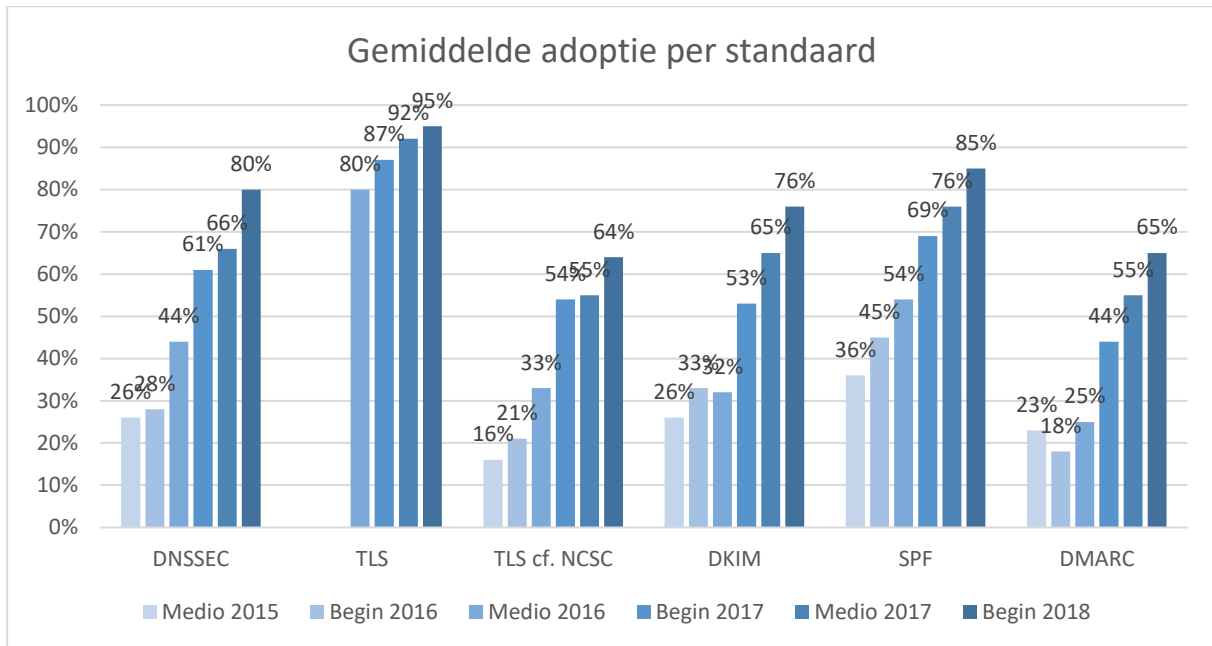

Wat valt op:

- De gemiddelde adoptiegraad is sinds de eerste meting in medio 2015 meer dan verdubbeld (een absolute groei van 45 procentpunt in twee en een half jaar).
- De absolute halfjaarlijkse groei is redelijk stabiel.
- Het streefbeeld van het Nationaal Beraad is niet geheel gerealiseerd.

Indien deze groei de komende tijd voortgezet zou worden zou eind 2018 vrijwel volledige realisatie gehaald worden. Deze verwachting moet echter enigszins bijgesteld worden op basis van de volgende grafiek, waarin de resultaten uitgesplitst zijn per standaard.⁹

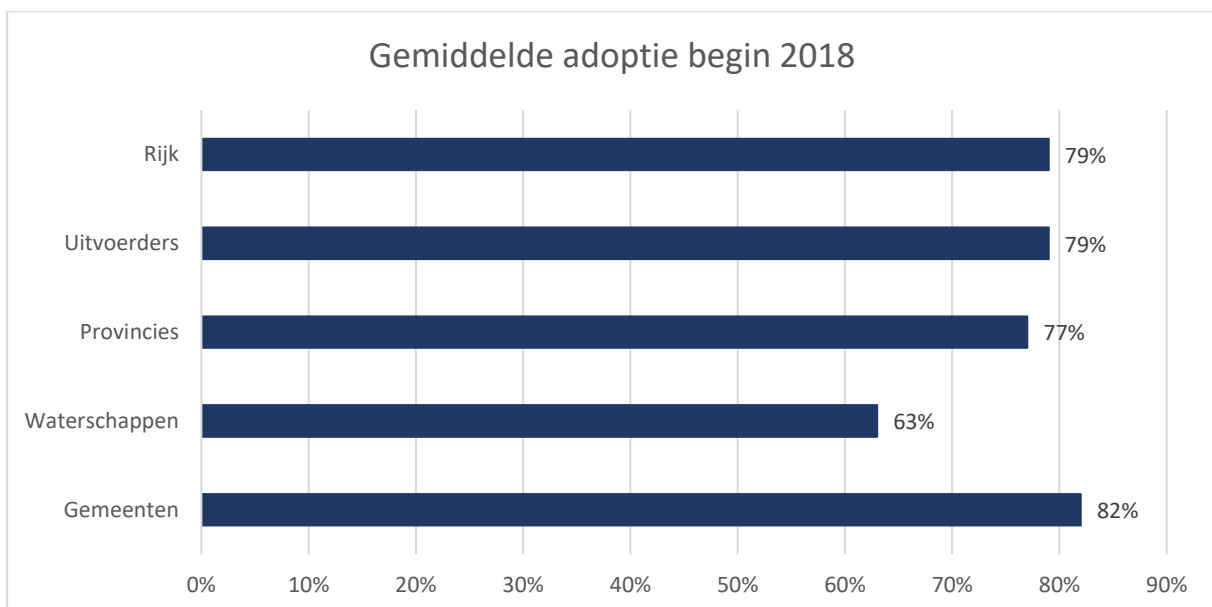
⁹ Vanwege een wijziging in de meetmethode medio 2016 zijn er voor de standaard TLS geen vergelijkbare gegevens beschikbaar voor de metingen medio 2015 en begin 2016.

Wat valt op:

- De toepassing van alle standaarden is wederom gegroeid in het afgelopen half jaar.
- De standaard TLS kent al een bijna volledige adoptie. De groei in adoptie is daarom klein.
- Het aantal keer dat TLS conform de richtlijnen van het NCSC wordt toegepast is het afgelopen halve jaar flink toegenomen, maar heeft tegelijk nog een aardige weg te gaan.
- De webstandaarden (DNSSEC en TLS) lijken binnen de overheid meer prioriteit te hebben dan de mail-standaarden (DKIM, SPF en DMARC).
- De groei in de adoptie van DMARC zet door, maar het ligt niet in de lijn der verwachting dat volledige adoptie op korte termijn zal plaatsvinden.

Hoe scoren de verschillende overheidslagen?

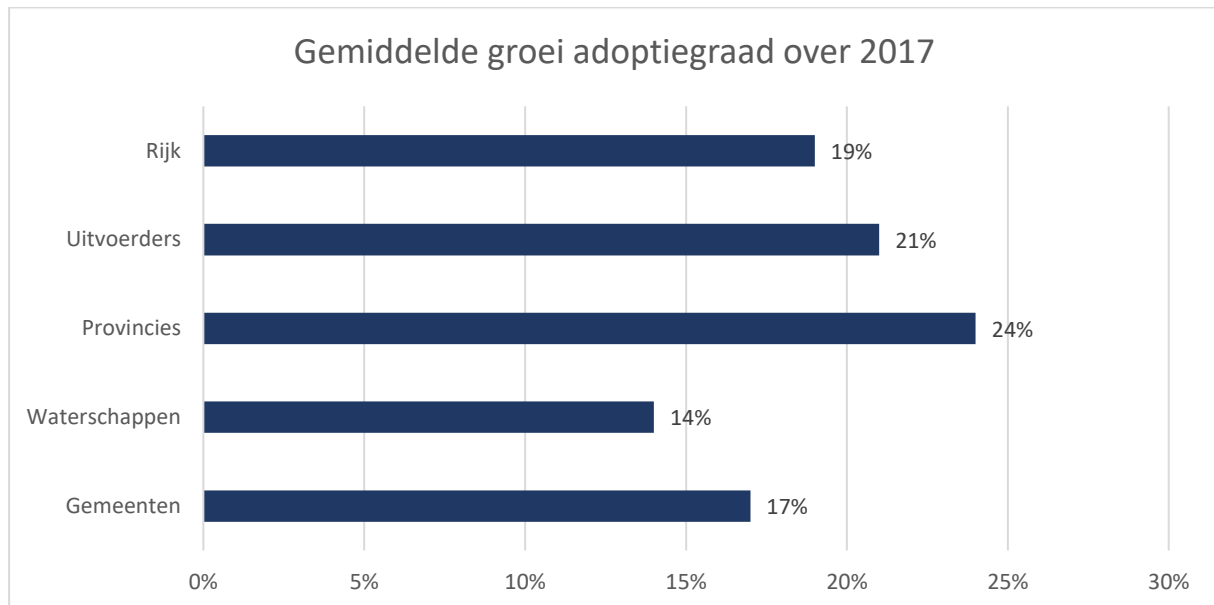

In de bovenstaande figuur zijn de resultaten gesplitst naar verschillende overheidslagen.

Wat valt op:

- Begin 2018 is de gemiddelde adoptiegraad bij gemeenten het hoogst..
- Het rijk, de uitvoerders, en de provincies lopen niet ver achter.
- De waterschappen scoren significant slechter.

Groei sinds begin 2017

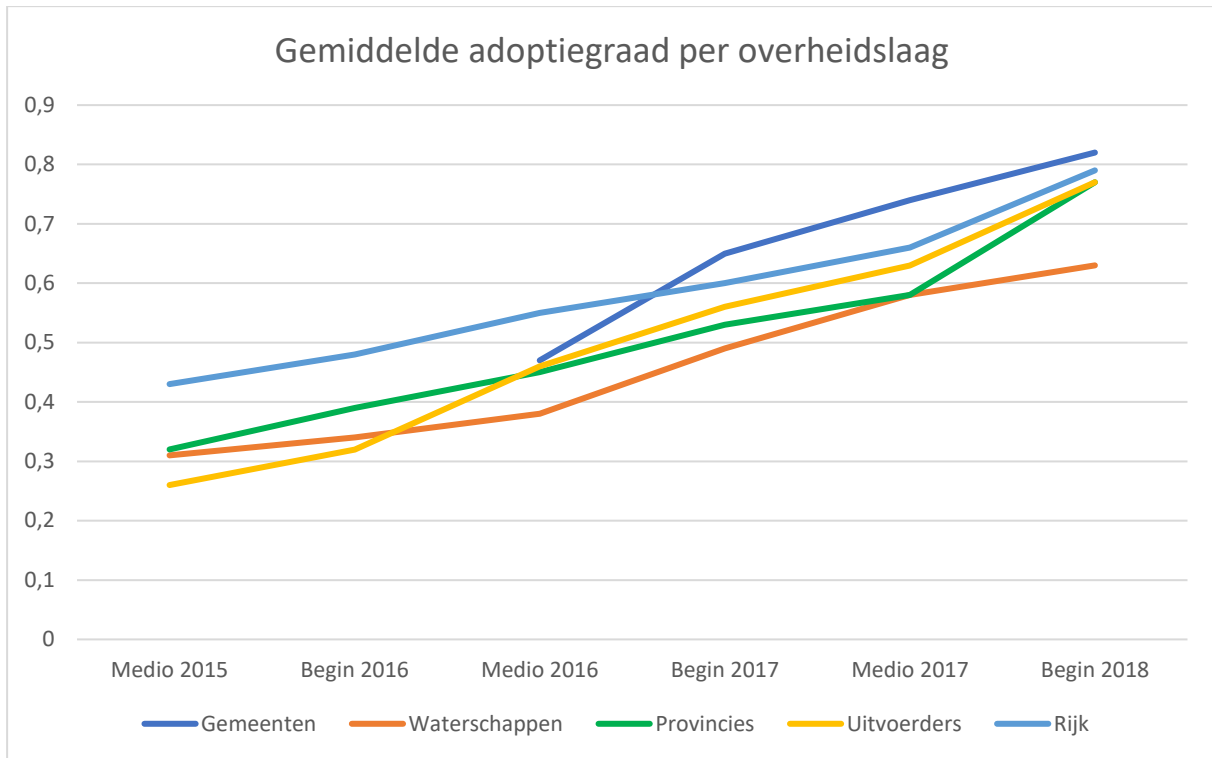

Wat valt op:

- Het rijk, de uitvoerders en de provincies hebben in 2017 een inhaalslag gemaakt. Het is aannemelijk dat dit mede het gevolg is van gerichte acties vanuit CIO Rijk en IPO om de adoptiegraad te verhogen.
- De waterschappen hebben niet alleen de laagste adoptiegraad, ook de groei van de adoptie blijft achter bij andere overheidslagen.
- Indien de huidige groei aanhoudt zullen alle overheidslagen, met uitzondering van de waterschappen, gedurende 2018 alle standaarden, met uitzondering van DMARC, vrijwel volledig geïmplementeerd hebben.

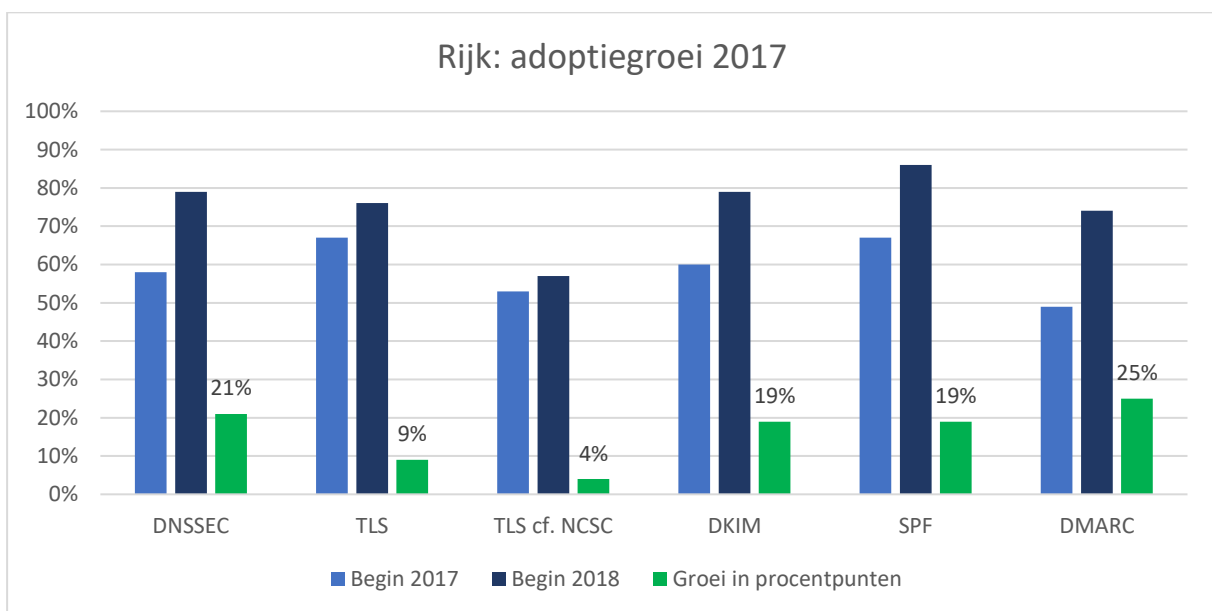
Trends: medio 2015-begin 2018

Voorgaande rapportages over IV-metingen bevatten extrapolaties van de groei naar eind 2017. Deze extrapolaties werden gebruikt om in enige mate te kunnen voorspellen in hoeverre het streefbeeld van het Nationaal Beraad gerealiseerd zou worden. Omdat de einddatum voor de streefbeeld-afspraken inmiddels verstreken is bevat deze rapportage geen extrapolatie. In plaats daarvan wordt een overzicht geboden van de adoptiegroei sinds de eerste meting in 2015.

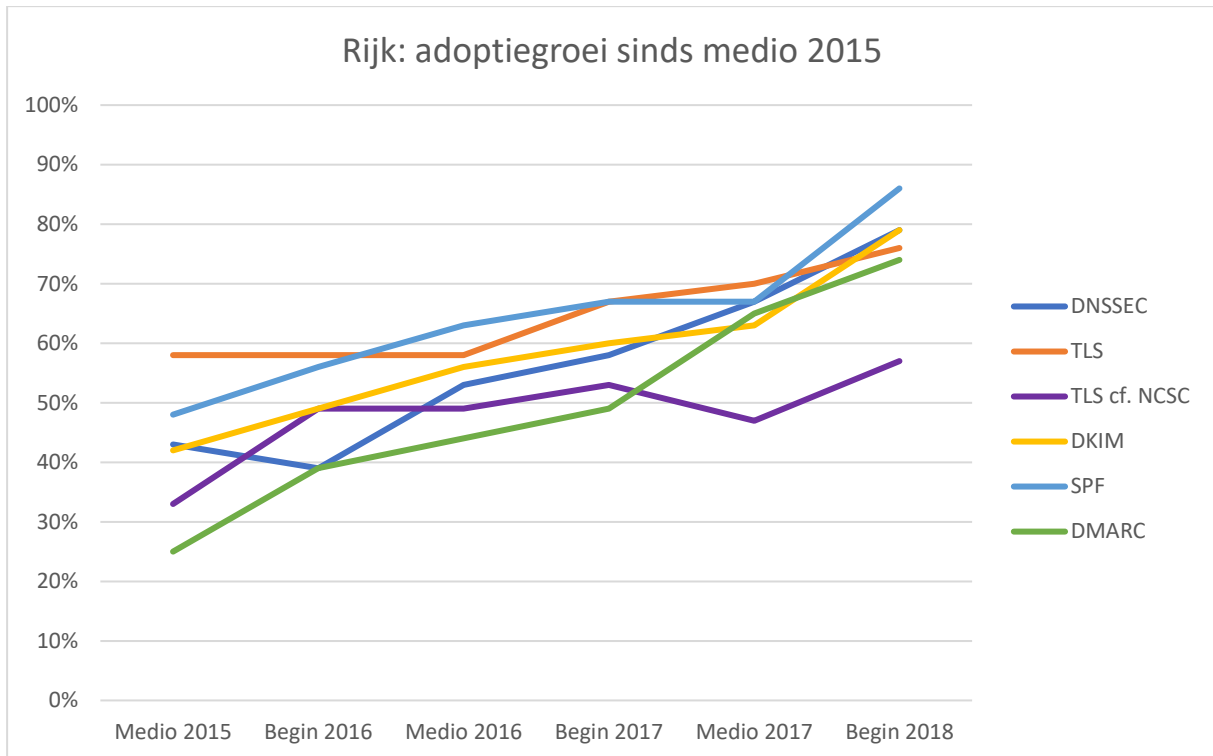

Wat valt op¹⁰:

- Sinds de 0-meting medio 2015 hebben alle overheidslagen grote stappen gezet. Deze groei houdt vooralsnog aan.
- Geen enkele overheidslaag heeft echter het volledige streefbeeld van het Nationaal Beraad (100% adoptie van DNSSEC, TLS, DKIM, SPF en DMARC eind 2017) gehaald.
- Gezien de aanhoudende groei is het aannemelijk dat (vrijwel) volledige adoptie binnen afzienbare tijd realiseerbaar is voor gemeenten, provincies, uitvoerders en rijk. Belangrijk is hierbij wel dat de adoptie van de standaarden voor deze overheidslagen ook de komende tijd een prioriteit blijft. Adoptie bij de waterschappen blijft een punt van aandacht.

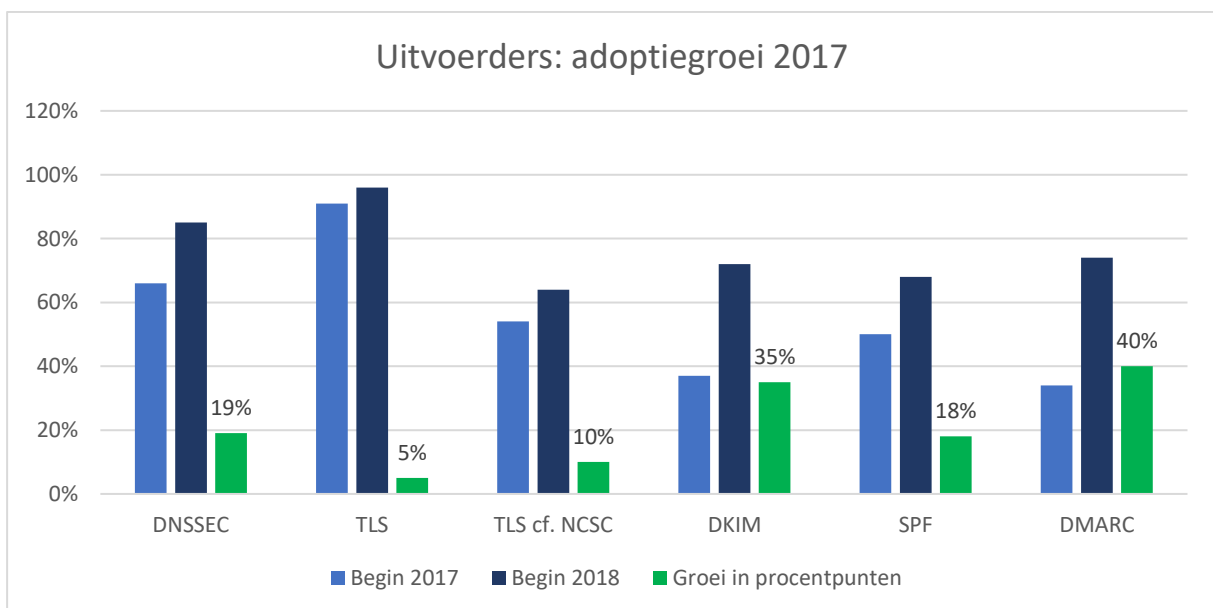

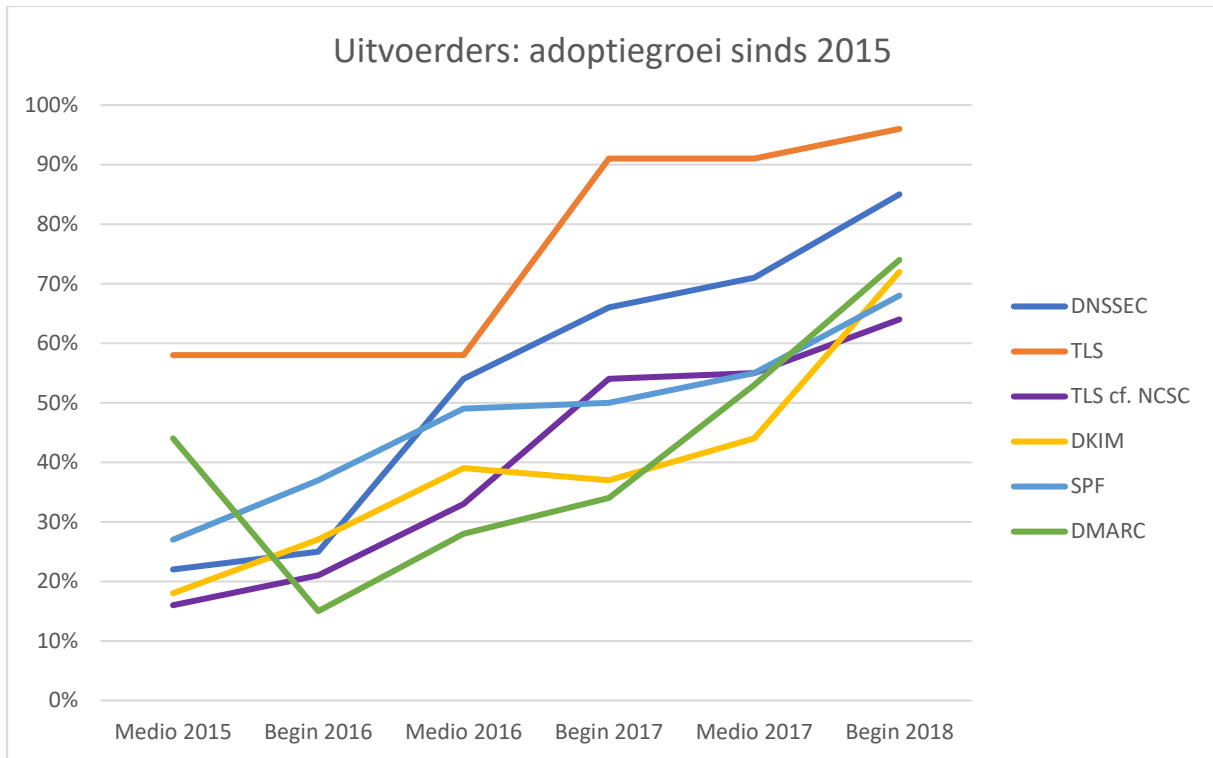
¹⁰ De gemeenten zijn in de meting van medio 2016 voor het eerst meegenomen. Voor voorgaande metingen ontbreken daarom de data voor deze overheidslaag.

Wat valt op:

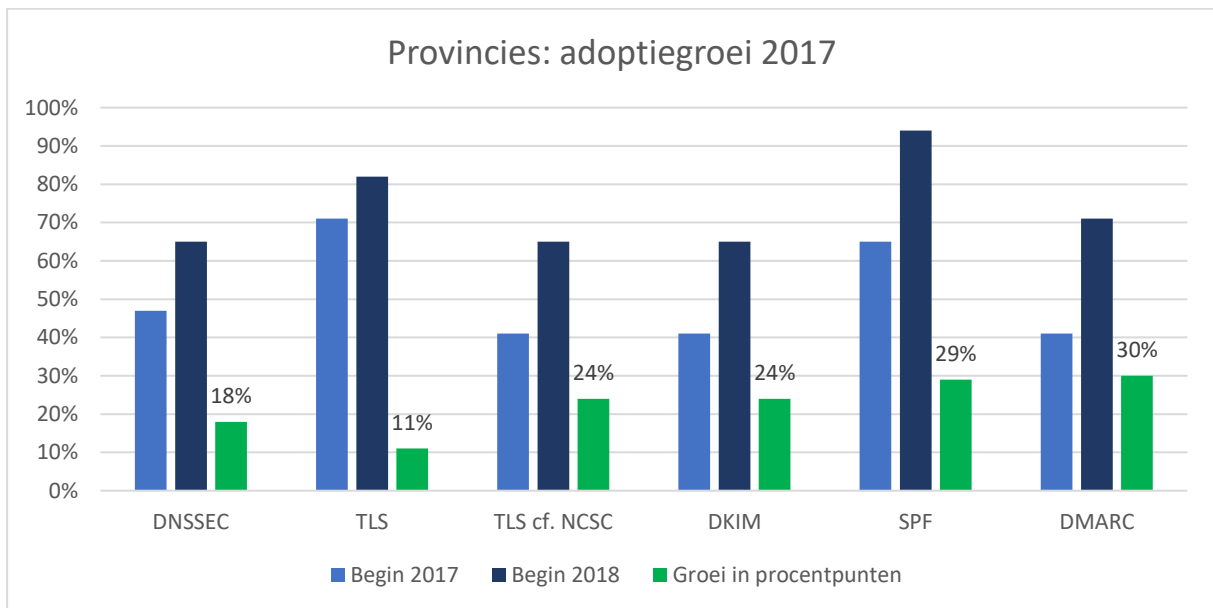
- Het rijk is de enige overheidslaag waarbij de adoptiegraad van alle gemeten standaarden hoger is dan 70%.
- De groei van de adoptie van alle standaarden is in het tweede half jaar van 2017 sterk toegenomen. Het is aannemelijk dat een deel van deze intensivering van de adoptie gerealiseerd is door acties naar aanleiding van de streefbeeld-afspraken van het Nationaal Beraad.

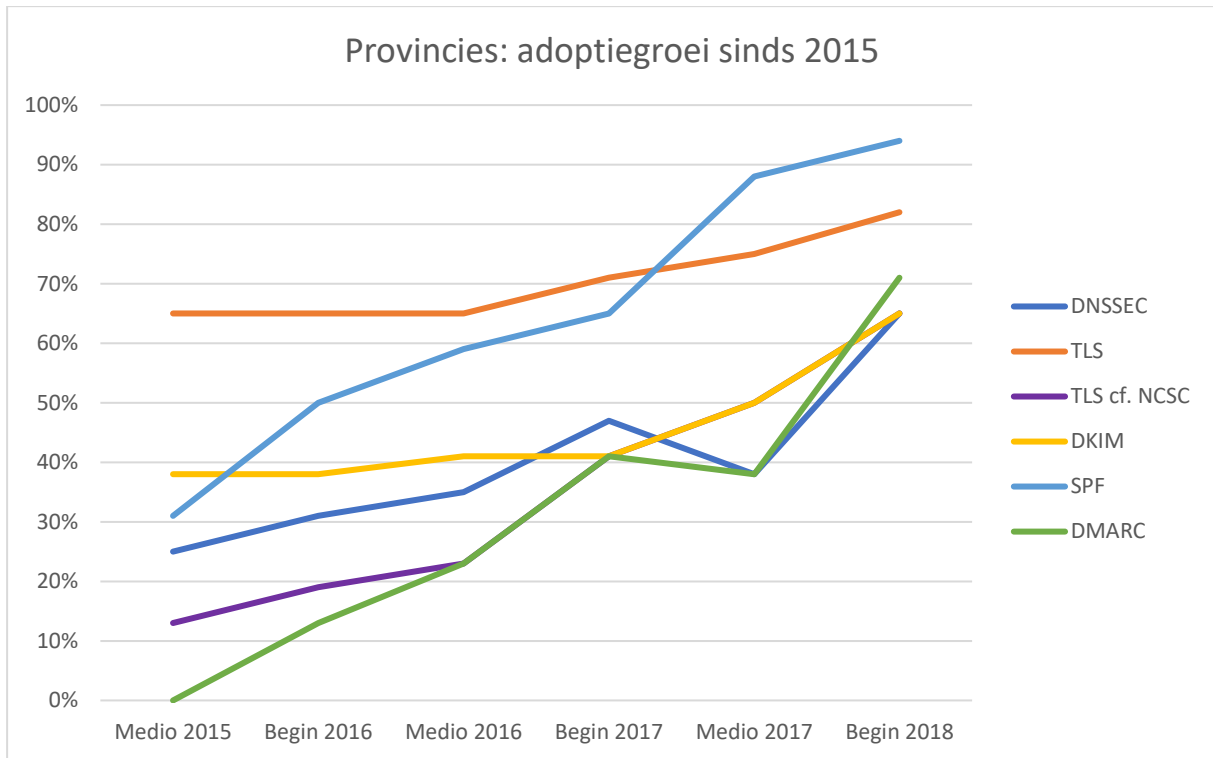

Wat valt op:

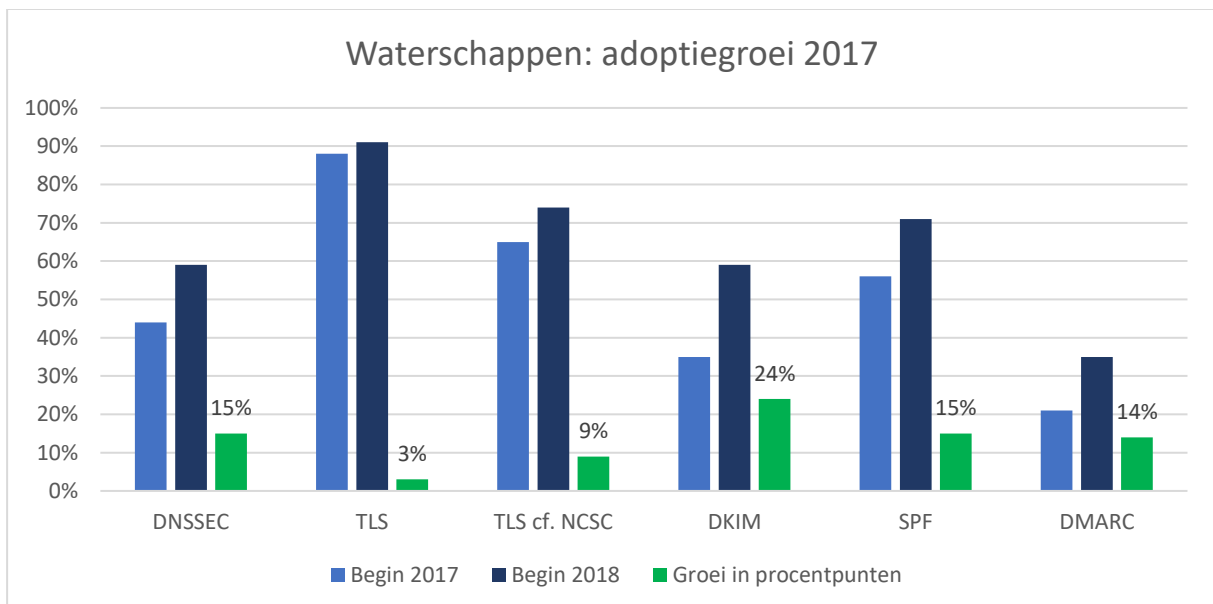
- De gemiddelde adoptie is sinds de 0-meting verdrievoudigd.
- De adoptie van TLS is inmiddels bijna volledig. Wel is het voor een maximale werking van TLS belangrijk dat het geconfigureerd is volgens de aanbevelingen van NCSC. Op dit punt valt nog winst te behalen.
- De lage adoptiegraad van DKIM komt deels door het hoge aantal domeinen waarvandaan niet gemaïld wordt. DKIM is voor dit soort domeinen in principe niet noodzakelijk, maar dan moet het maildomein wel 'afgesloten' zijn met behulp van SPF en DMARC.

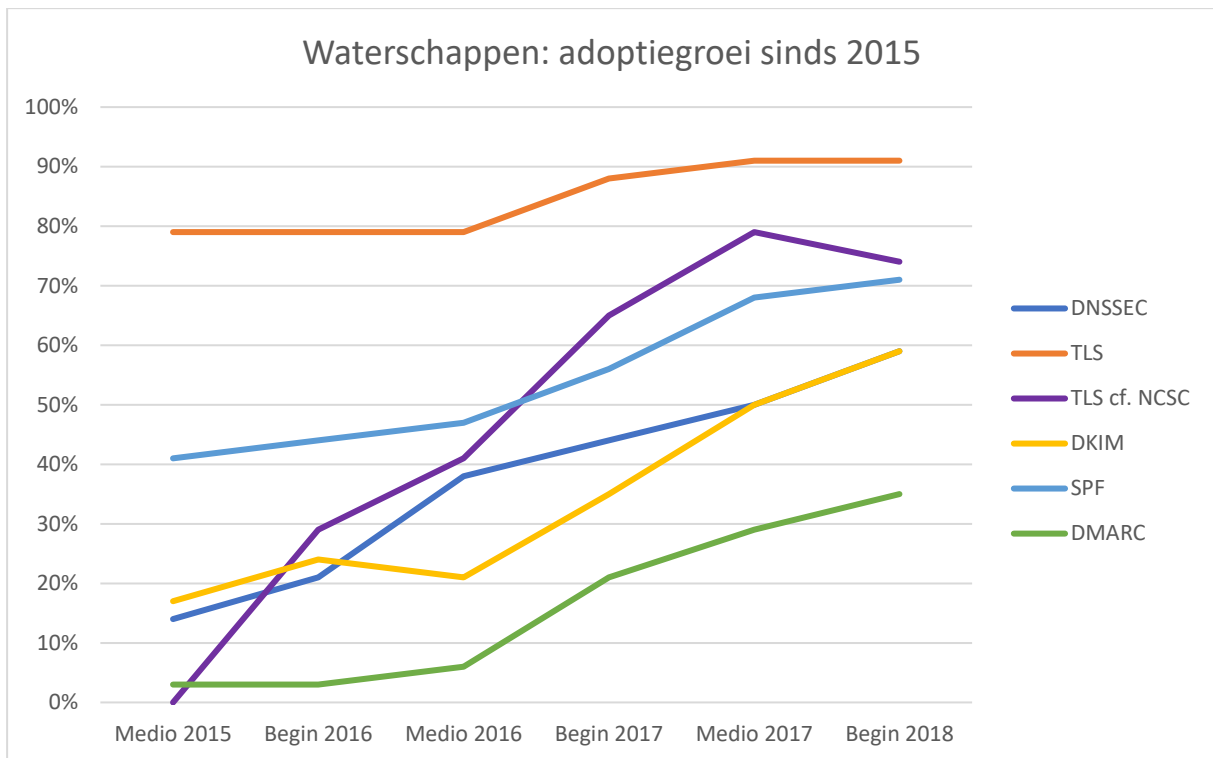

Wat valt op:

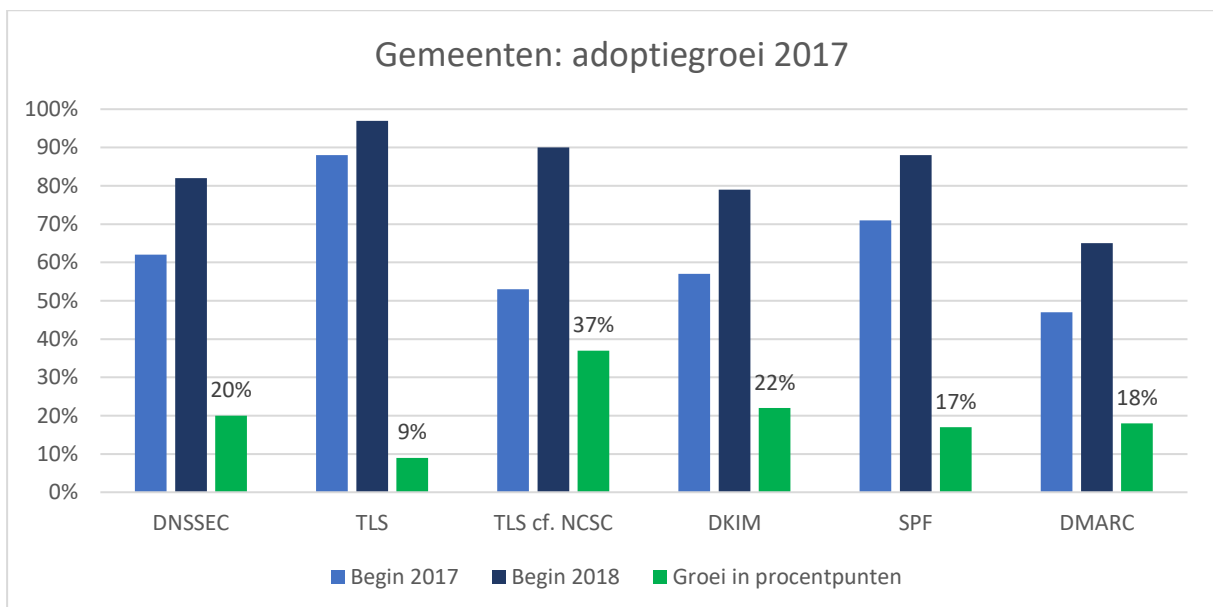
- Adoptie bij de provincies bleef lang achter bij andere overheidslagen. Sinds de laatste meting (medio 2017) zijn ze echter de grootste stijger.
- Provincies scoren met afstand het best als het gaat om SPF. Slechts één van de provincies heeft begin 2018 deze standaard niet toegepast.

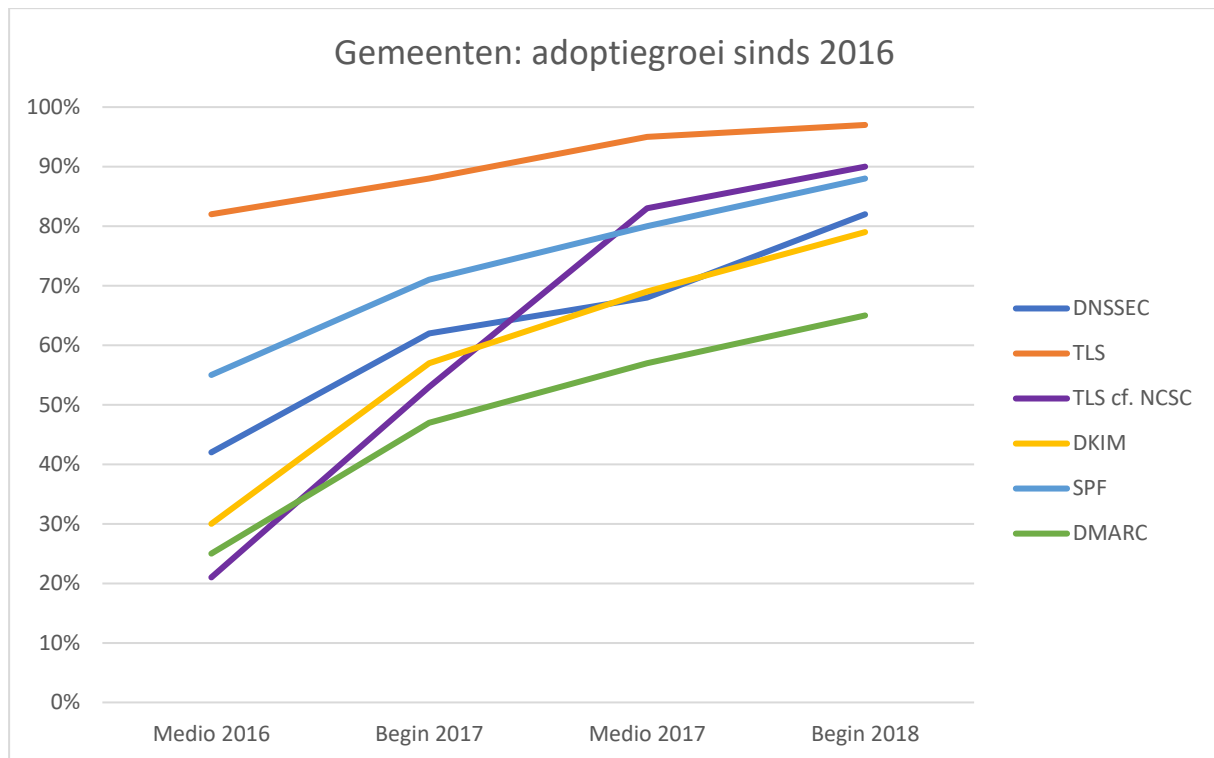

Wat valt op:

- De waterschappen zijn goed op weg met versleuteling van websiteverkeer middels TLS.
- Adoptie van de andere standaarden blijft een punt van zorg. De gemiddelde adoptiegraad blijft ruim achter bij de andere overheidslagen.
- Met de huidige groei is het niet aannemelijk dat volledige adoptie binnen afzienbare termijn gehaald zal worden.

Wat valt op:

- Begin 2017 hadden gemeenten de hoogste gemiddelde adoptiegraad van alle standaarden – deze positie behouden ze in 2018. Gemiddelde adoptie groeit van 74% naar 82%.
- Als de adoptiegraad in hetzelfde tempo blijft stijgen zijn bijna alle standaarden nog in 2018 vrijwel volledig geadopteerd.
- DMARC blijft als enige standaard een serieus punt van aandacht.

Voorliggende bijlage toont de individuele scores voor elk gemeten domein op de vijf gemeten standaarden. De meting is uitgevoerd op 2 januari 2018. Tot 26 januari zijn er nog handmatige aanpassingen gemaakt.

Rijk en GDI

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmARC
aansluiten.procesinfrastructuur.nl	ONWAAR	WAAR	aansluiten.procesinfrastructuur.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
abonneren.rijksoverheid.nl	WAAR	WAAR	abonneren.rijksoverheid.nl	WAAR	NVT	WAAR
crl.pkioverheid.nl	WAAR	WAAR	crl.pkioverheid.nl	WAAR	NVT	WAAR
lijsten.forumstandaardisatie.nl	WAAR	WAAR	lijsten.forumstandaardisatie.nl	WAAR	WAAR	WAAR
machtigen.digid.nl	WAAR	WAAR	machtigen.digid.nl	WAAR	NVT	WAAR
mijn.digid.nl	WAAR	WAAR	mijn.digid.nl	WAAR	NVT	WAAR
mijn.overheid.nl	WAAR	WAAR	mijn.overheid.nl	WAAR	WAAR	WAAR
portaal.digimelding.nl	WAAR	WAAR	portaal.digimelding.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
register.digikoppeling.nl	WAAR	WAAR	register.digikoppeling.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.antwoordvoorbedrijven.nl	WAAR	WAAR	antwoordvoorbedrijven.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.berichtenbox.antwoordvoorbedrijven.nl	WAAR	WAAR	berichtenbox.antwoordvoorbedrijven.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.consuwijzer.nl	WAAR	WAAR	consuwijzer.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.crisis.nl	ONWAAR	WAAR	crisis.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.defensie.nl	WAAR	WAAR	defensie.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.digicommissaris.nl	ONWAAR	WAAR	digicommissaris.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.digid.nl	WAAR	WAAR	digid.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.digitaleoverheid.nl	WAAR	WAAR	digitaleoverheid.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.eherkenning.nl	WAAR	WAAR	eherkenning.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.eidstelsel.nl	WAAR	ONWAAR	eidstelsel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.forumstandaardisatie.nl	WAAR	WAAR	forumstandaardisatie.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.idensys.nl	WAAR	WAAR	idensys.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.logius.nl	WAAR	WAAR	logius.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minbuza.nl	ONWAAR	WAAR	minbuza.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minbzk.nl	ONWAAR	ONWAAR	minbzk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minez.nl	WAAR	ONWAAR	minez.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minfin.nl	ONWAAR	ONWAAR	minfin.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minjus.nl	WAAR	ONWAAR	minjus.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minocw.nl	WAAR	ONWAAR	minocw.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minszw.nl	ONWAAR	ONWAAR	minszw.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minvenj.nl	WAAR	ONWAAR	minvenj.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.minvws.nl	ONWAAR	ONWAAR	minvws.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.nltaxonomie.nl	ONWAAR	ONWAAR	nltaxonomie.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.noraonline.nl	WAAR	WAAR	noraonline.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ondernemersplein.nl	WAAR	WAAR	ondernemersplein.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.ondernemingsdossier.nl	WAAR	WAAR	ondernemingsdossier.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.overheid.nl	WAAR	WAAR	overheid.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rechtspraak.nl	WAAR	WAAR	rechtspraak.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rijkshuisstijl.nl	WAAR	WAAR	rijkshuisstijl.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.rijksoverheid.nl	WAAR	WAAR	rijksoverheid.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.sbr-nl.nl	WAAR	WAAR	sbr-nl.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.stelselcatalogus.nl	WAAR	WAAR	stelselcatalogus.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.werkenbijdefensie.nl	WAAR	WAAR	werkenbijdefensie.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
instellingsinformatie.duo.nl	WAAR	WAAR	instellingsinformatie.duo.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
login.diginbft.nl	WAAR	WAAR	login.diginbft.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
manifestgroep.pleio.nl	WAAR	WAAR	manifestgroep.pleio.nl	ONWAAR	WAAR	WAAR
mijn.belastingdienst.nl	WAAR	WAAR	mijn.belastingdienst.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
mijn.bron.nl	WAAR	WAAR	mijn.bron.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
mijn.rvo.nl	WAAR	WAAR	mijn.rvo.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
mijn.toeslagen.nl	WAAR	WAAR	mijn.toeslagen.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
selfservice.kvk.nl	WAAR	WAAR	selfservice.kvk.nl	WAAR	NVT	WAAR
siam.duo.nl	WAAR	WAAR	siam.duo.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
werknemer-portaal.uwv.nl	WAAR	WAAR	werknemer-portaal.uwv.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
www.belastingdienst.nl	WAAR	WAAR	belastingdienst.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bureauf.t.nl	WAAR	WAAR	bureauf.t.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.cbg-meb.nl	WAAR	WAAR	cbg-meb.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.cbpweb.nl	WAAR	WAAR	cbpweb.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.cbr.nl	WAAR	WAAR	cbr.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.cbs.nl	WAAR	WAAR	cbs.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.cibg.nl	WAAR	WAAR	cibg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ciz.nl	WAAR	WAAR	ciz.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.cjib.nl	WAAR	WAAR	cjib.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.cultureelerfgoed.nl	ONWAAR	WAAR	cultureelerfgoed.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.duo.nl	WAAR	WAAR	duo.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hetcak.nl	WAAR	WAAR	hetcak.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.huurcommissie.nl	WAAR	WAAR	huurcommissie.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.inburgeren.nl	WAAR	WAAR	inburgeren.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.justid.nl	WAAR	WAAR	justid.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.justis.nl	WAAR	WAAR	justis.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.kadaster.nl	WAAR	WAAR	kadaster.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.kansspelautoriteit.nl	ONWAAR	WAAR	kansspelautoriteit.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.kleinlef.nl	WAAR	WAAR	kleinlef.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.knmi.nl	ONWAAR	WAAR	knmi.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.kvk.nl	WAAR	WAAR	kvk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.landelijkregisterkinderopvang.nl	WAAR	WAAR	landelijkregisterkinderopvang.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.manifestgroep.nl	WAAR	ONWAAR	manifestgroep.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.mensenrechten.nl	WAAR	WAAR	mensenrechten.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.mijnduo.nl	WAAR	WAAR	mijnduo.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.mijnsvb.nl	WAAR	WAAR	mijnsvb.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.nrgd.nl	WAAR	WAAR	nrgd.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.onderzoeksraad.nl	WAAR	WAAR	onderzoeksraad.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.politie.nl	WAAR	WAAR	politie.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rdw.nl	WAAR	WAAR	rdw.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.rvig.nl	WAAR	WAAR	rvig.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rijkswaterstaat.nl	WAAR	WAAR	rijkswaterstaat.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.rivm.nl	ONWAAR	ONWAAR	rivm.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rsj.nl	WAAR	WAAR	rsj.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rvo.nl	WAAR	WAAR	rvo.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.schadefonds.nl	WAAR	WAAR	schadefonds.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.svb.nl	ONWAAR	WAAR	svb.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.toeslagen.nl	WAAR	WAAR	toeslagen.nl	WAAR	NVT	WAAR
www.uwv.nl	WAAR	WAAR	uwv.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.vananaarbeter.nl	WAAR	WAAR	vananaarbeter.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.werk.nl	ONWAAR	WAAR	werk.nl	WAAR	NVT	WAAR
www.zorgwijzer.nl	ONWAAR	WAAR	zorgwijzer.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
zakelijk.duo.nl	WAAR	WAAR	zakelijk.duo.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR

Provincies

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
provincie.drenthe.nl	WAAR	ONWAAR	provincie.drenthe.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
www.brabant.nl	ONWAAR	WAAR	brabant.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.drenthe.nl	ONWAAR	WAAR	drenthe.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.flevoland.nl	WAAR	WAAR	flevoland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.friesland.nl	ONWAAR	WAAR	friesland.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.fryslan.frl	WAAR	WAAR	fryslan.frl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.fryslan.nl	ONWAAR	ONWAAR	fryslan.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.gelderland.nl	WAAR	WAAR	gelderland.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.ipo.nl	ONWAAR	WAAR	ipo.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.limburg.nl	WAAR	WAAR	limburg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.noord-holland.nl	ONWAAR	WAAR	noord-holland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.overijssel.nl	WAAR	WAAR	overijssel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.provinciegroningen.nl	WAAR	WAAR	provinciegroningen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.provincie-utrecht.nl	WAAR	WAAR	provincie-utrecht.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.prvlimburg.nl	WAAR	ONWAAR	prvlimburg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zeeland.nl	WAAR	WAAR	zeeland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zuid-holland.nl	WAAR	WAAR	zuid-holland.nl	WAAR	NVT	WAAR

Waterschappen

FS-20180425.02A

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmARC
www.aaenmaas.nl	WAAR	WAAR	aaenmaas.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.agv.nl	ONWAAR	WAAR	agv.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.brabantsedelta.nl	WAAR	WAAR	brabantsedelta.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bsgw.nl	WAAR	WAAR	bsgw.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.derbg.nl	WAAR	WAAR	derbg.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.dommel.nl	WAAR	WAAR	dommel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gblt.nl	WAAR	WAAR	gblt.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hdsr.nl	ONWAAR	WAAR	hdsr.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hetwaterschapshuis.nl	WAAR	WAAR	hetwaterschapshuis.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.hhdelfland.nl	ONWAAR	WAAR	hhdelfland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hhnk.nl	WAAR	WAAR	hhnk.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.hunzeenaas.nl	ONWAAR	WAAR	hunzeenaas.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ihw.nl	WAAR	WAAR	ihw.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.informatiehuiswater.nl	WAAR	WAAR	informatiehuiswater.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.noorderzijvest.nl	ONWAAR	WAAR	noorderzijvest.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.overmaas.nl	ONWAAR	WAAR	overmaas.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.reestenwieden.nl	ONWAAR	ONWAAR	reestenwieden.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.rijnland.net	WAAR	WAAR	rijnland.net	WAAR	WAAR	WAAR
www.scheldestromen.nl	ONWAAR	WAAR	scheldestromen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.schielandendekrimpenerwaard.nl	ONWAAR	WAAR	schielandendekrimpenerwaard.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.stowa.nl	WAAR	ONWAAR	stowa.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.uvw.nl	ONWAAR	WAAR	uvw.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.vallei-veluwe.nl	WAAR	WAAR	vallei-veluwe.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.vechtstromen.nl	WAAR	WAAR	vechtstromen.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.waternet.nl	ONWAAR	WAAR	waternet.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.waterschappen.nl	ONWAAR	WAAR	waterschappen.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.waterschaprivierenland.nl	WAAR	WAAR	waterschaprivierenland.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.waterschapshuis.nl	WAAR	WAAR	waterschapshuis.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.wbl.nl	ONWAAR	WAAR	wbl.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.wetterskipfryslan.nl	WAAR	WAAR	wetterskipfryslan.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.wgs.nl	WAAR	ONWAAR	wgs.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.wrij.nl	WAAR	WAAR	wrij.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.wshd.nl	ONWAAR	WAAR	wshd.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.zuiderzeeland.nl	WAAR	WAAR	zuiderzeeland.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
cms.dordrecht.nl	WAAR	WAAR	cms.dordrecht.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
www.aaenhunze.nl	WAAR	WAAR	aaenhunze.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.aalburg.nl	WAAR	WAAR	aalburg.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.aalsmeer.nl	WAAR	WAAR	aalsmeer.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.aalten.nl	WAAR	WAAR	aalten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.achtkarspelen.nl	ONWAAR	WAAR	achtkarspelen.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.alblasserdam.nl	WAAR	WAAR	alblasserdam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.albrandswaard.nl	ONWAAR	WAAR	albrandswaard.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.alkmaar.nl	ONWAAR	WAAR	alkmaar.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.almelo.nl	WAAR	WAAR	almelo.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.almere.nl	WAAR	WAAR	almere.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.alphenaandenrijn.nl	ONWAAR	WAAR	alphenaandenrijn.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.alphen-chaam.nl	WAAR	WAAR	alphen-chaam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ameland.nl	WAAR	WAAR	ameland.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.amersfoort.nl	WAAR	WAAR	amersfoort.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.amstelveen.nl	WAAR	WAAR	amstelveen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.amsterdam.nl	WAAR	WAAR	amsterdam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.apeldoorn.nl	WAAR	WAAR	apeldoorn.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.appingedam.nl	ONWAAR	WAAR	appingedam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.arnhem.nl	WAAR	WAAR	arnhem.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.assen.nl	ONWAAR	WAAR	assen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.asten.nl	WAAR	WAAR	asten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.baarle-nassau.nl	WAAR	WAAR	baarle-nassau.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.baarn.nl	WAAR	WAAR	baarn.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.barendrecht.nl	ONWAAR	WAAR	barendrecht.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.barneveld.nl	WAAR	WAAR	barneveld.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bedum.nl	WAAR	WAAR	bedum.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.beemster.net	WAAR	WAAR	beemster.net	WAAR	WAAR	WAAR
www.beesel.nl	ONWAAR	WAAR	beesel.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.bergeijk.nl	WAAR	WAAR	bergeijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bergen.nl	WAAR	WAAR	bergen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bergendal.nl	WAAR	WAAR	bergendal.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bergen-nh.nl	WAAR	WAAR	bergen-nh.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.bergenopzoom.nl	WAAR	WAAR	bergenopzoom.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bernheze.org	ONWAAR	WAAR	bernheze.org	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.beuningen.nl	WAAR	WAAR	beuningen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.beverwijk.nl	WAAR	WAAR	beverwijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.binnenmaas.nl	WAAR	WAAR	binnenmaas.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.bladel.nl	WAAR	WAAR	bladel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.blaricum.nl	WAAR	WAAR	blaricum.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.bloemendaal.nl	WAAR	WAAR	bloemendaal.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.bodegraven-reeuwijk.nl	ONWAAR	WAAR	bodegraven-reeuwijk.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.boekel.nl	WAAR	WAAR	boekel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.borger-odoorn.nl	WAAR	WAAR	borger-odoorn.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.borne.nl	ONWAAR	WAAR	borne.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.borsele.nl	WAAR	WAAR	borsele.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.boxmeer.nl	WAAR	WAAR	boxmeer.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.boxtel.nl	WAAR	WAAR	boxtel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.breda.nl	WAAR	WAAR	breda.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.brielle.nl	WAAR	WAAR	brielle.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.bronckhorst.nl	WAAR	WAAR	bronckhorst.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.brummen.nl	WAAR	WAAR	brummen.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.brunssum.nl	WAAR	WAAR	brunssum.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.bunnik.nl	WAAR	WAAR	bunnik.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.bunschoten.nl	ONWAAR	WAAR	bunschoten.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.buren.nl	WAAR	WAAR	buren.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.capelleaandenijssel.nl	WAAR	WAAR	capelleaandenijssel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.castricum.nl	WAAR	WAAR	castricum.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.coevorden.nl	ONWAAR	WAAR	coevorden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.cranendonck.nl	WAAR	WAAR	cranendonck.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.cromstrijen.nl	WAAR	WAAR	cromstrijen.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.cuijk.nl	WAAR	WAAR	cuijk.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.culemborg.nl	WAAR	WAAR	culemborg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.dalfsen.nl	WAAR	ONWAAR	dalfsen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.dantumadiel.eu	ONWAAR	WAAR	dantumadiel.eu	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.debilt.nl	WAAR	WAAR	debilt.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.defriesemereren.nl	WAAR	WAAR	defriesemereren.nl	WAAR	NVT	WAAR
www.delft.nl	ONWAAR	WAAR	delft.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.delfzijl.nl	WAAR	WAAR	delfzijl.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.demarne.nl	WAAR	WAAR	demarne.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.denhaag.nl	WAAR	WAAR	denhaag.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.denhelder.nl	WAAR	WAAR	denhelder.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.derondevenen.nl	WAAR	WAAR	derondevenen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.deurne.nl	ONWAAR	WAAR	deurne.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.deventer.nl	WAAR	WAAR	deventer.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.dewolden.nl	WAAR	WAAR	dewolden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.diemen.nl	WAAR	WAAR	diemen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.dinkelland.nl	ONWAAR	WAAR	dinkelland.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.doesburg.nl	WAAR	WAAR	doesburg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.doetinchem.nl	WAAR	WAAR	doetinchem.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.dongen.nl	WAAR	WAAR	dongen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.dongeradeel.nl	WAAR	WAAR	dongeradeel.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.drechterland.nl	WAAR	WAAR	drechterland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.drimmelen.nl	WAAR	WAAR	drimmelen.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.dronten.nl	WAAR	WAAR	dronten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.druten.nl	WAAR	WAAR	druten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.duiven.nl	WAAR	WAAR	duiven.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.echt-susteren.nl	WAAR	WAAR	echt-susteren.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.edam-volendam.nl	WAAR	WAAR	edam-volendam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ede.nl	ONWAAR	WAAR	ede.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.eemnes.nl	WAAR	WAAR	eemnes.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.eemsmond.nl	WAAR	WAAR	eemsmond.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.eersel.nl	WAAR	WAAR	eersel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.eijsden-margraten.nl	ONWAAR	WAAR	eijsden-margraten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.eindhoven.nl	WAAR	WAAR	eindhoven.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.elburg.nl	WAAR	WAAR	elburg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.enkhuizen.nl	WAAR	WAAR	enkhuizen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.enschede.nl	ONWAAR	WAAR	enschede.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.epe.nl	WAAR	WAAR	epe.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ermelo.nl	WAAR	WAAR	ermelo.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.etten-leur.nl	WAAR	WAAR	etten-leur.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ferwerderadiel.nl	WAAR	WAAR	ferwerderadiel.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.geertruidenberg.nl	WAAR	WAAR	geertruidenberg.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.geldermalsen.nl	WAAR	WAAR	geldermalsen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.geldrop-mierlo.nl	ONWAAR	WAAR	geldrop-mierlo.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.gemeente.emmen.nl	ONWAAR	WAAR	gemeente.emmen.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
www.gemeente.leiden.nl	WAAR	ONWAAR	gemeente.leiden.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.gemeentebeek.nl	WAAR	WAAR	gemeentebeek.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeenteberkelland.nl	WAAR	WAAR	gemeenteberkelland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeentebest.nl	WAAR	WAAR	gemeentebest.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeentehulst.nl	WAAR	WAAR	gemeentehulst.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.gemeentelangedijk.nl	WAAR	WAAR	gemeentelangedijk.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.gemeentemaasgouw.nl	WAAR	WAAR	gemeentemaasgouw.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.gemeente-mill.nl	WAAR	WAAR	gemeente-mill.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.gemeentemolenwaard.nl	WAAR	WAAR	gemeentemolenwaard.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeentenoordenveld.nl	WAAR	WAAR	gemeentenoordenveld.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeente-oldambt.nl	ONWAAR	WAAR	gemeente-oldambt.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeente-steenbergen.nl	WAAR	WAAR	gemeente-steenbergen.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.gemeentestein.nl	WAAR	WAAR	gemeentestein.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeentewesterveld.nl	WAAR	WAAR	gemeentewesterveld.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gemeentewestland.nl	ONWAAR	WAAR	gemeentewestland.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.gemert-bakel.nl	ONWAAR	WAAR	gemert-bakel.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.gennep.nl	ONWAAR	WAAR	gennep.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.giessenlanden.nl	WAAR	WAAR	giessenlanden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gilzerijen.nl	WAAR	WAAR	gilzerijen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.goeree-overflakkee.nl	WAAR	WAAR	goeree-overflakkee.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.goes.nl	WAAR	WAAR	goes.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.goirle.nl	WAAR	WAAR	goirle.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gooisemeren.nl	WAAR	WAAR	gooisemeren.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.gorinchem.nl	WAAR	WAAR	gorinchem.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.gouda.nl	WAAR	WAAR	gouda.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.grave.nl	WAAR	WAAR	grave.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.grootegast.nl	WAAR	WAAR	grootegast.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.gulpen-wittem.nl	WAAR	WAAR	gulpen-wittem.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.haaksbergen.nl	WAAR	WAAR	haaksbergen.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.haaren.nl	WAAR	WAAR	haaren.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.haarlem.nl	WAAR	WAAR	haarlem.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.haarlemmerliede.nl	WAAR	WAAR	haarlemmerliede.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.halderberge.nl	ONWAAR	WAAR	halderberge.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hardenberg.nl	WAAR	WAAR	hardenberg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.harderwijk.nl	WAAR	WAAR	harderwijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hardinxveld-giessenda	WAAR	WAAR	hardinxveld-giessendam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.haren.nl	WAAR	WAAR	haren.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.harlingen.nl	WAAR	WAAR	harlingen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hattem.nl	WAAR	WAAR	hattem.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.heemskerk.nl	WAAR	WAAR	heemskerk.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.heemstede.nl	WAAR	WAAR	heemstede.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.heerde.nl	WAAR	WAAR	heerde.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.heerenveen.nl	WAAR	WAAR	heerenveen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.heerhugowaard.nl	WAAR	WAAR	heerhugowaard.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.heerlen.nl	WAAR	WAAR	heerlen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.heeze-leende.nl	WAAR	WAAR	heeze-leende.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.heiloo.nl	WAAR	WAAR	heiloo.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.hellendoorn.nl	WAAR	WAAR	hellendoorn.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.hellevoetsluis.nl	WAAR	WAAR	hellevoetsluis.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.helmond.nl	WAAR	WAAR	helmond.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hengelo.nl	WAAR	WAAR	hengelo.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.heumen.nl	WAAR	WAAR	heumen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.heusden.nl	WAAR	WAAR	heusden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.heuvelrug.nl	WAAR	WAAR	heuvelrug.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.h-i-ambacht.nl	WAAR	WAAR	h-i-ambacht.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hillegom.nl	WAAR	WAAR	hillegom.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hilvarenbeek.nl	WAAR	WAAR	hilvarenbeek.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hilversum.nl	WAAR	WAAR	hilversum.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.hlmrmeer.nl	WAAR	WAAR	hlmrmeer.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.hofvantwente.nl	WAAR	WAAR	hofvantwente.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hollandskroon.nl	ONWAAR	WAAR	hollandskroon.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.hoogeveen.nl	ONWAAR	WAAR	hoogeveen.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.hoorn.nl	WAAR	WAAR	hoorn.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.horstaandemaas.nl	WAAR	WAAR	horstaandemaas.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.houten.nl	WAAR	WAAR	houten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.huizen.nl	WAAR	WAAR	huizen.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.ibdgemeenten.nl	WAAR	WAAR	ibdgemeenten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ijsselstein.nl	WAAR	WAAR	ijsselstein.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.kaagenbraassem.nl	WAAR	WAAR	kaagenbraassem.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.kampen.nl	ONWAAR	WAAR	kampen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.kapelle.nl	WAAR	WAAR	kapelle.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.katwijk.nl	WAAR	WAAR	katwijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.kerkrade.nl	WAAR	WAAR	kerkrade.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.kinggemeenten.nl	WAAR	WAAR	kinggemeenten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.koggenland.nl	WAAR	WAAR	koggenland.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.kollumerland.nl	WAAR	WAAR	kollumerland.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.korendijk.nl	WAAR	WAAR	korendijk.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.krimpenaandenijssel.nl	WAAR	WAAR	krimpenaandenijssel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.krimpenerwaard.nl	WAAR	WAAR	krimpenerwaard.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.laarbeek.nl	ONWAAR	WAAR	laarbeek.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.landerd.nl	ONWAAR	WAAR	landerd.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.landgraaf.nl	WAAR	WAAR	landgraaf.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.landsmeer.nl	ONWAAR	WAAR	landsmeer.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.lansingerland.nl	WAAR	WAAR	lansingerland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.laren.nl	WAAR	WAAR	laren.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.leek.nl	WAAR	WAAR	leek.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.leerdam.nl	WAAR	WAAR	leerdam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.leeuwarden.nl	WAAR	WAAR	leeuwarden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.leiderdorp.nl	WAAR	WAAR	leiderdorp.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.leidschendam-voorburch.nl	ONWAAR	WAAR	leidschendam-voorburch.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.lelystad.nl	WAAR	WAAR	lelystad.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.leudal.nl	ONWAAR	WAAR	leudal.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.leusden.nl	WAAR	WAAR	leusden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.lingewaal.nl	WAAR	WAAR	lingewaal.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.lingewaard.nl	ONWAAR	WAAR	lingewaard.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.lisse.nl	WAAR	WAAR	lisse.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.lochem.nl	WAAR	WAAR	lochem.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.loonopzand.nl	WAAR	WAAR	loonopzand.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.lopik.nl	WAAR	WAAR	lopik.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.loppersum.nl	ONWAAR	WAAR	loppersum.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.losser.nl	WAAR	WAAR	losser.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.maasdriel.nl	WAAR	WAAR	maasdriel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.maassluis.nl	WAAR	WAAR	maassluis.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.maastricht.nl	WAAR	WAAR	maastricht.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.marum.nl	WAAR	WAAR	marum.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.medemblik.nl	WAAR	WAAR	medemblik.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.meerssen.nl	WAAR	WAAR	meerssen.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.meierijstad.nl	WAAR	WAAR	meierijstad.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.meppel.nl	WAAR	WAAR	meppel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.middelburg.nl	WAAR	WAAR	middelburg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.middendelfland.nl	ONWAAR	WAAR	middendelfland.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.midden-drenthe.nl	WAAR	ONWAAR	midden-drenthe.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.midden-groningen.nl	WAAR	WAAR	midden-groningen.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.moerdijk.nl	WAAR	WAAR	moerdijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.montferland.info	WAAR	WAAR	montferland.info	WAAR	WAAR	WAAR
www.montfoort.nl	WAAR	WAAR	montfoort.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.mookemiddelaar.nl	WAAR	WAAR	mookemiddelaar.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.muiden.nl	WAAR	WAAR	muiden.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.nederbetuwe.nl	WAAR	WAAR	nederbetuwe.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.nederweert.nl	ONWAAR	WAAR	nederweert.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.neerijnen.nl	WAAR	WAAR	neerijnen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.nieuwegein.nl	ONWAAR	WAAR	nieuwegein.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.nieuwkoop.nl	WAAR	ONWAAR	nieuwkoop.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.nijkerk.eu	WAAR	WAAR	nijkerk.eu	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.nijmegen.nl	WAAR	WAAR	nijmegen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.nissewaard.nl	WAAR	WAAR	nissewaard.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.noord-beveland.nl	WAAR	WAAR	noord-beveland.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.noordoostpolder.nl	ONWAAR	WAAR	noordoostpolder.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.noordwijk.nl	WAAR	WAAR	noordwijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.noordwijkerhout.nl	WAAR	WAAR	noordwijkerhout.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.nuenen.nl	ONWAAR	WAAR	nuenen.nl	ONWAAR	WAAR	WAAR
www.nunspeet.nl	WAAR	WAAR	nunspeet.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.nuth.nl	WAAR	WAAR	nuth.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oegstgeest.nl	WAAR	WAAR	oegstgeest.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.oirschot.nl	WAAR	WAAR	oirschot.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oisterwijk.nl	WAAR	WAAR	oisterwijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oldebroek.nl	WAAR	WAAR	oldebroek.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.oldenzaal.nl	ONWAAR	WAAR	oldenzaal.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.olst-wijhe.nl	WAAR	WAAR	olst-wijhe.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ommen.nl	WAAR	WAAR	ommen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.onderbanken.nl	WAAR	WAAR	onderbanken.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oosterhout.nl	WAAR	WAAR	oosterhout.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oostgelre.nl	ONWAAR	WAAR	oostgelre.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ooststellingwerf.nl	WAAR	WAAR	ooststellingwerf.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oostzaan.nl	WAAR	WAAR	oostzaan.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.opmeer.nl	WAAR	WAAR	opmeer.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.opsterland.nl	WAAR	ONWAAR	opsterland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oss.nl	WAAR	WAAR	oss.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oud-beijerland.nl	WAAR	WAAR	oud-beijerland.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.oude-ijsselstreek.nl	WAAR	ONWAAR	oude-ijsselstreek.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ouder-amstel.nl	WAAR	WAAR	ouder-amstel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.oudewater.nl	WAAR	WAAR	oudewater.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.overbetuwe.nl	ONWAAR	WAAR	overbetuwe.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.papendrecht.nl	WAAR	WAAR	papendrecht.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.peelenmaas.nl	ONWAAR	WAAR	peelenmaas.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.pekela.nl	WAAR	WAAR	pekela.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.pijnacker-nootdorp.nl	WAAR	ONWAAR	pijnacker-nootdorp.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.portal.groningen.nl	ONWAAR	WAAR	portal.groningen.nl	ONWAAR	ONWAAR	WAAR
www.purmerend.nl	WAAR	WAAR	purmerend.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.putten.nl	WAAR	WAAR	putten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.raalte.nl	ONWAAR	WAAR	raalte.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.reimerswaal.nl	WAAR	WAAR	reimerswaal.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.renkum.nl	WAAR	WAAR	renkum.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.renswoude.nl	WAAR	WAAR	renswoude.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.reuseldemierden.nl	WAAR	WAAR	reuseldemierden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rheden.nl	WAAR	WAAR	rheden.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.rhenen.nl	WAAR	WAAR	rhenen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.ridderkerk.nl	ONWAAR	WAAR	ridderkerk.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.rijssen-holten.nl	WAAR	WAAR	rijssen-holten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rijswijk.nl	ONWAAR	WAAR	rijswijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.roerdalen.nl	WAAR	WAAR	roerdalen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.roermond.nl	WAAR	WAAR	roermond.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.roosendaal.nl	WAAR	WAAR	roosendaal.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rotterdam.nl	WAAR	WAAR	rotterdam.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.rozendaal.nl	WAAR	ONWAAR	rozendaal.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.rucphen.nl	WAAR	WAAR	rucphen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.schagen.nl	WAAR	WAAR	schagen.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.scherpenzeel.nl	ONWAAR	WAAR	scherpenzeel.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.schiedam.nl	WAAR	WAAR	schiedam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.schiermonnikoog.nl	ONWAAR	WAAR	schiermonnikoog.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.schinnen.nl	WAAR	WAAR	schinnen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.schouwen-duiveland.nl	WAAR	WAAR	schouwen-duiveland.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.s-hertogenbosch.nl	WAAR	WAAR	s-hertogenbosch.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.simpelveld.nl	WAAR	WAAR	simpelveld.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.sintanthonis.nl	WAAR	WAAR	sintanthonis.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.sint-michielsgestel.nl	WAAR	WAAR	sint-michielsgestel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.sittard-geleen.nl	WAAR	WAAR	sittard-geleen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.sliedrecht.nl	WAAR	WAAR	sliedrecht.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.gemeentesluis.nl	ONWAAR	WAAR	gemeentesluis.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.smallingerland.nl	WAAR	WAAR	smallingerland.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.soest.nl	WAAR	WAAR	soest.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.someren.nl	WAAR	WAAR	someren.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.sonenbreugel.nl	ONWAAR	WAAR	sonenbreugel.nl	ONWAAR	WAAR	WAAR
www.stadskanaal.nl	WAAR	WAAR	stadskanaal.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.staphorst.nl	WAAR	WAAR	staphorst.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.stedebroec.nl	WAAR	WAAR	stedebroec.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.steenwijkerland.nl	ONWAAR	WAAR	steenwijkerland.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.stichtsevecht.nl	WAAR	WAAR	stichtsevecht.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.strijen.nl	ONWAAR	WAAR	strijen.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.t-diel.nl	ONWAAR	ONWAAR	t-diel.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.tenboer.nl	WAAR	WAAR	tenboer.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.terneuzen.nl	ONWAAR	WAAR	terneuzen.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.tershelling.nl	WAAR	WAAR	tershelling.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.texel.nl	WAAR	WAAR	texel.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.teylingen.nl	ONWAAR	WAAR	teylingen.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.tholen.nl	WAAR	WAAR	tholen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.tiel.nl	WAAR	WAAR	tiel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.tilburg.nl	WAAR	WAAR	tilburg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.tubbergen.nl	ONWAAR	WAAR	tubbergen.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.twenterand.nl	WAAR	WAAR	twenterand.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.tynaarlo.nl	ONWAAR	WAAR	tynaarlo.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.uden.nl	WAAR	WAAR	uden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.uitgeest.nl	WAAR	WAAR	uitgeest.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.uthoorn.nl	WAAR	WAAR	uthoorn.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.urk.nl	ONWAAR	WAAR	urk.nl	ONWAAR	WAAR	ONWAAR
www.utrecht.nl	WAAR	WAAR	utrecht.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.vaals.nl	WAAR	WAAR	vaals.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.valkenburg.nl	WAAR	WAAR	valkenburg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.valkenswaard.nl	WAAR	WAAR	valkenswaard.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.veendam.nl	WAAR	WAAR	veendam.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.veenendaal.nl	WAAR	WAAR	veenendaal.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.veere.nl	WAAR	WAAR	veere.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.veldhoven.nl	WAAR	WAAR	veldhoven.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.velsen.nl	ONWAAR	WAAR	velsen.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.venlo.nl	WAAR	WAAR	venlo.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.venray.nl	WAAR	WAAR	venray.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.vianen.nl	WAAR	WAAR	vianen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.vlaardingen.nl	WAAR	WAAR	vlaardingen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.vlieland.nl	ONWAAR	WAAR	vlieland.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.vlissingen.nl	WAAR	WAAR	vlissingen.nl	WAAR	WAAR	WAAR

Web			Mail			
webdomein	dnssec	tls	maildomein	spf	dkim	dmarc
www.vng.nl	WAAR	WAAR	vng.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.voerendaal.nl	WAAR	WAAR	voerendaal.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.voorschoten.nl	WAAR	WAAR	voorschoten.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.vorst.nl	WAAR	WAAR	vorst.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.vught.nl	WAAR	WAAR	vught.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.waadhoeke.nl	WAAR	WAAR	waadhoeke.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.waalre.nl	WAAR	WAAR	waalre.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.waalwijk.nl	WAAR	WAAR	waalwijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.waddinxveen.nl	WAAR	WAAR	waddinxveen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.wageningen.nl	ONWAAR	WAAR	wageningen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.wassenaar.nl	WAAR	WAAR	wassenaar.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.waterland.nl	ONWAAR	ONWAAR	waterland.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.weert.nl	WAAR	WAAR	weert.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.weesp.nl	ONWAAR	WAAR	weesp.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.werkendam.nl	WAAR	WAAR	werkendam.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.westervoort.nl	WAAR	WAAR	westervoort.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.westerwolde.nl	WAAR	WAAR	westerwolde.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.westmaasenwaal.nl	WAAR	WAAR	westmaasenwaal.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.weststellingwerf.nl	WAAR	WAAR	weststellingwerf.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.westvoorne.nl	WAAR	WAAR	westvoorne.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.wierden.nl	WAAR	WAAR	wierden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.wijchen.nl	WAAR	WAAR	wijchen.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.wijdemeren.nl	WAAR	WAAR	wijdemeren.nl	WAAR	ONWAAR	WAAR
www.wijkbijduurstede.nl	WAAR	WAAR	wijkbijduurstede.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.winsum.nl	WAAR	WAAR	winsum.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.winterswijk.nl	WAAR	WAAR	winterswijk.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.woensdrecht.nl	WAAR	WAAR	woensdrecht.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.woerden.nl	WAAR	WAAR	woerden.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.wormerland.nl	WAAR	WAAR	wormerland.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.woudenberg.nl	WAAR	WAAR	woudenberg.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.woudrichem.nl	WAAR	WAAR	woudrichem.nl	WAAR	WAAR	ONWAAR
www.zaanstad.nl	WAAR	WAAR	zaanstad.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zaltbommel.nl	WAAR	WAAR	zaltbommel.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zandvoort.nl	WAAR	WAAR	zandvoort.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zederik.nl	WAAR	WAAR	zederik.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zeewolde.nl	WAAR	WAAR	zeewolde.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zeist.nl	WAAR	WAAR	zeist.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zevenaar.nl	WAAR	WAAR	zevenaar.nl	WAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.zoetermeer.nl	WAAR	WAAR	zoetermeer.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zoeterwoude.nl	WAAR	WAAR	zoeterwoude.nl	ONWAAR	ONWAAR	ONWAAR
www.zuidhorn.nl	WAAR	WAAR	zuidhorn.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zuidplas.nl	WAAR	WAAR	zuidplas.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zundert.nl	WAAR	WAAR	zundert.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zutphen.nl	WAAR	WAAR	zutphen.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zwartewaterland.nl	WAAR	WAAR	zwartewaterland.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zwijndrecht.nl	WAAR	WAAR	zwijndrecht.nl	WAAR	WAAR	WAAR
www.zwolle.nl	ONWAAR	WAAR	zwolle.nl	WAAR	WAAR	WAAR

OBJECTIVE (= kwalitatief doel)

Aanzienlijke toename van overheidsbreed gebruik van open standaarden door interoperabiliteitsonderzoek, samenwerkingsinitiatieven, prioritering van de internetbeveiligingsstandaarden, inzet op naleving en adoptie-ondersteuning.

Goals = objectieve vertaald naar kwantitatieve doelstellingen	Strategies = hoe bereiken we de objective	Dashboard = zichtbare/meetbare resultaten van de strategies	Actieplan = wat (wanneer/wie)**	
<p>A. Interoperabiliteitsonderzoek zichtbaar doordat:</p> <ul style="list-style-type: none"> twee verkenningen per jaar zijn uitgevoerd. <p>B. Samenwerkingsinitiatieven worden zichtbaar door coalities/bijeenkomsten op twee terreinen te organiseren.</p> <p>C. Prioritering van de internetbeveiligingsstandaarden zichtbaar doordat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Realisatie van het streefbeeld om eind 2018 op elke overheidswebsite https (het slotje) te hebben geïmplementeerd.** twee keer per jaar het gebruik van de internetbeveiligingsstandaarden DNSSEC, DKIM, TLS, SPF en DMARC door overheidsorganisaties* in kaart wordt gebracht. <p>D. Inzet op naleving zichtbaar doordat uit de Monitor OS blijkt dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> het gebruik van open standaarden in GDI-voorzieningen wordt gerealiseerd conform planning het percentage pas-toe-of-leg-uit compliant aanbestedingen is gestegen in de lijn van de door het kabinet overgenomen motie Oosenbrug/Gesthuizen Het aantal 'leg-uits' is gestegen. <p>E. Adoptieondersteuning zichtbaar doordat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Minimaal 100 overheidsorganisaties gerichte adoptieondersteuning ontvingen. website is aanzienlijk meer bezocht dan voorheen. 	<p>I. Onderzoek doen en adviseren door beheer van de lijst, internationale aansluiting en verkenningen op het gebied van interoperabiliteit.</p>	<p>a. Met het oog op actualiteit per jaar 8 nieuwe of nieuwe versies van standaarden toetsen of hertoetsen [HZ], en</p> <p>b. Per jaar twee nieuwe standaarden voorgedragen bij het MSP [MA].</p> <p>c. Uitgevoerde kleine en grote verkenningen (maximaal twee) [LS].</p> <p>d. Vijf activiteiten m.b.t. internationale ontwikkelingen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> OS in procedure te nemen voor de lijst met standaarden voor advies aan OBDO [doorlopend, HZ]. Verduidelijking toepassings- en werkingsgebieden verplichte standaarden [doorlopend, HZ]. Hertoetsen oudere (minimaal vier jaar oud) open standaarden op de lijst. [doorlopend, HZ]. Coördinatie verkennende onderzoeken [doorlopend, LS]. Aandragen van OS voor de MSP-lijst en internationale bijeenkomsten bijwonen [doorlopend, MA]. Pro-actief onderhouden internationaal netwerk om de Nederlandse aanpak te agenderen. [doorlopend, MA]. EU-afspraken en –aanpak terugkoppelen aan en/of beleggen bij de desbetreffende stakeholders in NL [doorlopend, MA]. Jaarlijks organiseren van of bijdragen aan één internationale meeting met peers (geaffilieerden) [PM]. Mogelijk op te volgen actiepoint nav AVG [DCG]. Vervolgstappen Smart Cities: lid worden van de Adviesgroep Smart Cities van NEN, bijdragen in beter inzicht in beveiligingsaspecten rondom Smart Cities en met andere stakeholders in gesprek gaan over standaarden voor hergebruik van data. [LS]. Participeren in kennisplatform overheid API's en volgen overige ontwikkelingen [LS]. 	
		<p>II. Prioritering van de internetbeveiligingsstandaarden door resultaten metingen uit testen Internet.nl te agenderen in OBDO.</p>	<p>e. Restant streefbeeld overheidsbreed gebruik van DNSSEC, DKIM, TLS, SPF en DMARC is gerealiseerd en implementatie https en hsts (het slotje) eind 2018 [BK].**</p> <p>f. Halfjaarlijkse meting over het gebruik van informatieveiligheidsstandaarden is opgeleverd [BK].</p>	<ol style="list-style-type: none"> Uitvoeren en presenteren halfjaarlijkse meting informatieveiligheids (iv-)standaarden [T1 en T3, MV]. Zorgdragen projectmanagement Platform Internetstandaarden en internet.nl [BK]. Zorgdragen projectmanagement Veilige E-mail Coalitie (VEC) [BK]. Organiseren overleg Betrouwbare OverheidsMail [BK]. Advisering aan Logius over IB-standaarden [BK]. Afhandelen vragen over IB-standaarden [BK].
		<p>III. Naleving van afspraken over uitvoering en gebruik van OS bevorderen door periodiek contact betrokkenen, monitoring, borging van de afspraken in wet- en regelgeving en contact met leveranciers.</p>	<p>g. Jaarlijks monitor OS beleid is opgeleverd [DCG].</p> <p>h. Als er een GDI-wet komt, dan staan open standaarden daarin [DCG, MV].</p> <p>i. Open standaarden in uitvoeringstoets ICT [DCG].</p> <p>j. Leveranciers OS leveranciersmanifest zijn 1x benaderd 2018 [PN].</p> <p>k. één gesprek per jaar met de sleutelorganisaties zoals DICTU, SSC-ICT, CPO-RIJK [NWP, BK, LO].</p>	<ol style="list-style-type: none"> Begeleiden uitvoering monitor Open standaarden [DCG]. Sleutel- en koepelorganisaties en betrokkenen in beleid en uitvoering nader bepalen en benaderen voor een gesprek [doorlopend, NWP en BK en LO]. Contact onderhouden en participeren in wetgevingswerkgroepen GDI [doorlopend, LO DCG MV]. Onderzoeken en bepleiten OS in uitvoeringstoets ICT [doorlopend, DCG]. Bijhouden FS / OS in kamerstukken en concretiseren op site [doorlopend, DCG]. Contact met leveranciers van het leveranciersmanifest onderhouden [BFS]. Bewaken directe relatie tussen Forum-ontwikkelingen en NORA [MV].
		<p>IV. Adoptie OS ondersteunen door met betrokkenen te zorgen voor goede informatievoorziening en uitwisseling.</p>	<p>l. Van de circa 50 aanbestedingen hebben we met minimaal zeven hiervan ook een gesprek gevoerd [DCG].</p> <p>m. FAQ worden gepubliceerd en bijgehouden op de website, per thema (circa 8), 10 vragen [HZ].</p> <p>n. Verkenningssprek relevante sector standaardisatie gevoerd met in ieder geval zorg, onderwijs [MA], bouw [LS], RINIS [ACM's/JV].</p> <p>o. Gebruik van open documentstandaarden is gestegen [HZ].</p> <p>p. Publicatie handreiking betrouwbaarheidsniveaus [MV].</p> <p>q. Het voorgenomen toepassingsgebied verplichting AMvB wet Digitale Overheid is aangescherpt [MV].</p> <p>r. Aandachtspunten m.b.t. duurzaamheid standaard AMvB wet Digitale Overheid zijn aangedragen [MV].</p> <p>s. Aandachtspunten m.b.t. beheer en ondersteuning standaard AMvB wet Digitale Overheid zijn aangedragen [MV].</p>	<ol style="list-style-type: none"> Spreken met betrokkenen bij onderzochte aanbestedingen Monitor [DCG]. FAQ bijhouden op de site, (meer) informatie genereren over een bepaalde standaard of groep standaarden, waaronder de baten en lasten van adoptie (business case) voor een select aantal standaarden [desbetreffende accountmanagers]. Horizontale adoptieactiviteiten zoals handleidingen (af)maken/ bijhouden/ vormgeven/ verspreiden en kennisessies organiseren incl. handreiking/sheet betrouwbaarheidsniveaus (multimediaformaat) [MV en anderen]. Beslisboom op site inhoudelijk beheren [doorlopend, LS]. Adoptiebijstand per mail en telefoon. [doorlopend/ accountmanagers]. Faciliteren procesondersteuning GAB + evaluatie [JV]. Open documentstandaarden verder brengen i.s.m. met stakeholders conform aanpak iv-standaarden + PvA [HZ]. Organiseren van gesprekken en sessies met relevante sectorinitiatieven t.a.v. standaardisatie (kennisdelen) en in relatie met punt 15 brengen + use cases [accountmanagers]. Het aanscherpen van het voorgenomen toepassingsgebied van de verplichting voor AMvB wet Digitale Overheid en het aandragen van aandachtspunten m.b.t. de duurzaamheid, het beheer en ondersteuning van de standaard AMvB wet Digitale Overheid [MV]. BIM: beste practices opstellen en invulling geven aan leveranciersmanifest [LS]. eFacturatie: informatie verzorgen en aanpassen op lijst mbt Europese wet- en regelgeving [LS].
		<p>V. De meerwaarde van OS communiceren door een multichannel benadering waarin autoriteiten nut en noodzaak overbrengen.</p>	<p>t. Alle inkoopers van het Rijk hebben een of meer keer per jaar de flyer gehad met de verplichte open standaarden [DCG].</p> <p>u. Communicatieplan is operationeel inclusief positionering [GF].</p> <p>v. Doelgroepen voor gebruik en implementatie van informatieveiligheids- en open documentstandaarden wordt 2 x per jaar bereikt [GF].</p> <p>w. Website is altijd actueel [GF].</p> <p>x. Per jaar spreken 4 autoriteiten zich uit over OS [GF].</p>	<ol style="list-style-type: none"> Strategisch communicatieplan opstellen, inclusief positionering, doelgroepen [GF]. Naamsbekendheid van Forum en bekendheid met het nut van OS stimuleren, o.a. door artikelen in relevante vakbladen (interviews corporate hotshots / specialisten) en op verschillende kanalen zoals via blog, video's, nieuwsbrieven, tweets en acties op social media [doorlopend, GF]. Vertegenwoordigen BFS op evenementen en promotiemateriaal [doorlopend, GF]. Flyer met verplichte standaarden 2x per jaar actualiseren, laten drukken en verspreiden onder vooral inkoopers bij het Rijk maar ook andere doelgroepen [DCG]. Opstellen integraal contactoverzicht [AT]. Website Forum Standaardisatie [incl. technisch beheer beslisboom, GF]. Ontwikkelen van verschillende magazines voor BFS: algemeen Forum, Monitor, IV metingen e.d. [doorlopend, GF].

* Overheidsorganisaties betekent vooralsnog: de domeinen die we in het kader van de nulmeting getoetst hebben: GDI, Nationaal Beraad, Manifest, provincies, waterschappen, Klein Lef en de top 25 meest gebruikte overheidswebsites.

**": "In het Nationaal Beraad (thans opgeheven en opgevolgd door het Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid) is aanvullend op het streefbeeld voor eind 2017 een adoptie-impuls afgesproken om eind 2018 alle overheidswebsites te voorzien van HTTPS en HSTS." [Digiprogramma 2018, p. 15]

Gebruikte afkortingen: AT=Annemieke Toersen; BFS= Bureau Forum Standaardisatie; BK=Bart Knubben; GF=Gemma Franke; DCG=Désirée Castillo Gosker; FS=Forum Standaardisatie; HZ=Han Zuidweg; JV=Joram Verspaget; LO=Ludwig Oberendorff; LS=Lancelot Schellevis; MA= Marijke Abrahamse; MV=Maarten van der Veen; NWH= Nico Westpalm van Hoorn; OBDO= Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid; T1, T2, T3= 1°, 2°, en 3° tertiaal; OS= open standaarden.